

VLADA CRNE GORE

Komisija za ekonomsku politiku i finansije

Formular za podnošenje materijala za diskusiju

1. Mjesto i datum	28. mart 2013 godine
2. Predlagač dokumenta	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije
3. Naziv dokumenta	Izvještaj o radu za 2012.godinu
4. Poglavlje iz Plana Vlade	I kvartal, tekuće aktivnosti
5. Sektor	
6. Da li je dokumenat već diskutovan na KEPIF-u? (ako je odgovor NE preći na sljedeću tačku)	
7. Koja su osnovna pitanja za diskusiju o dokumentu na KEPIF-u?	
8. Predlog zaključaka za KEP i finansije / Vladu	
1. Vlada Crne Gore razmotrila je i usvojila Izvještaj o radu Ministarstva za informaciono društvo I telekomunikacije za 2012.godinu	
9. Osoba za kontakt i broj telefona	
mr Sandra Veličković, sekretar ministarstva : 020 482 405	

Crna Gora

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2012. GODINU

Podgorica, 20.03.2013. godine

SADRŽAJ

Uvodne napomene.....	3
Pregled aktivnosti na realizaciji Programa rada Vlade	4
Realizacija prioritetnih aktivnosti za 2012. godinu.....	6
Realizacija projekata iz Akcionog plana za 2012. godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva 2012 – 2016 godine.....	9
Aktivnosti organizacionih jedinica.....	13
Aktivnosti sektora za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar....	13
Aktivnosti sektora za informatičku infrastrukturu.....	19
Aktivnosti sektora za elektronsku upravu	39
Aktivnosti sektora za promociju informacionog društva.....	49
Aktivnosti odjeljenja za međunarodnu saradnju i evropske integracije	77
Ostale aktivnosti ministarstva	81
Sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u ministarstvu	93
Skraćenice.....	95
Rezime.....	96

Uvodne napomene

Izvještaj o radu Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije za 2012. godinu obuhvata pregled najznačajnijih aktivnosti tokom protekle godine. U izvještaju je dat osvrt na realizaciju obaveza iz Programa rada Ministarstva za 2012. godinu a koji je obuhvatio aktivnosti iz: Programa rada Vlade za 2012. godinu za koje je obrađivač bilo ministarstvo, prioritetne aktivnosti ministarstva, aktivnosti obuhvaćene Akcionim planom za 2012. godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva od 2012. do 2016. godine, aktivnosti realizovane po organizacionim jedinicama kao i kategoriju ostalih aktivnosti.

Kao najvažnije rezultate rada u 2012. godini izdvajamo:

- Nagrada Međunarodne unije za telekomunikacije za projekte iz oblasti promocije informacionog društva (Ženeva, maj 2012).

Uspješna realizacija aktivnosti po Programu rada Vlade i prioritetnih aktivnosti;

- Predstavljena pravna tekovina Evropske unije za pregovaračko poglavlje 10. Informatičko društvo i mediji.
- Realizacija projekta stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem;
- Realizacija projekta CIRT
- Realizacija projekta izgradnje Disaster recovery sajta
- Unapređenje projekta portal e-uprave sa povećanjem broja servisa;

U Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije tokom protekle godine intenzivno se radilo na unapređenju legislative. U tom kontekstu, donijet je jedan Predlog zakona i jedan Zakon o izmjenama i dopunama zakona, jedna izmjena uredbe, pet pravilnika, trinaest pravilnika o organizaciji i načinu funkcionisanja CIRT-a i sedamnest novih internih pravila i dokumenata iz oblasti sistema unutrašnjih finansijskih kontrola.

Pojedinosti o najznačajnijim kao i o ostalim aktivnostima ministarstva date su u nastavku Izvještaja.

Pregled aktivnosti na realizaciji Programa rada Vlade

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije u potpunosti je realizovalo obaveze iz Programa rada Vlade za 2012. godinu (prikaz obaveza dat je u donjoj tabeli).

Programska obaveza¹

- Predlog Zakona o elektronskim komunikacijama
- Akcioni plan za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva 2012-2016 godine
- Godišnji izvještaj o radu ministarstva za 2011. godinu
- Informacija o stanju telekomunikacione mreže državnih organa sa predlogom unapređenja
- Informacija o stanju informatičke infrastrukture državnih organa i organa uprave sa kojom upravlja Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije
- Informacija o stepenu implementacije Projekta CIRT u Crnoj Gori
- Analiza stanja eUprave u Crnoj Gori
- Informacija o statusu projekta sistem za upravljanje dokumentima u Vladi i ministarstvima –eDms
- Informacija o statusu projekta portal eUprave

Pored aktivnosti koje su predviđene Programom rada Vlade za 2012. godinu na predlog Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije Vlada Crne Gore razmotrila je i usvojila slijedeće materijale :

- Odluka odbora direktora Radio difuznog centra o izboru nezavisnog ovlašćenog revizora za 2011. godinu
- Platforma za učešće delegacije Crne Gore na svjetskoj konferenciji o radiokomunikacijama (WRC2012)
- Uredba o izmjenama Uredbe o minimalnom setu usluga koju obuhvata Univerzalni

¹ Opis programskih obaveza dat je u dijelu aktivnosti sektora

servis

- Odluka odbora direktora Pošte Crne Gore DOO o izboru nezavisnog ovlašćenog revizora za 2011. godinu
- Finansijski plan Radio-difuznog centra d.o.o. Podgorica za 2012. godinu
- Informacija o politici naknada i o naknadama članova Odbora direktora Pošte Crne Gore AD Podgorica
- Odluka o izmjeni Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću "Radio-difuzni centar" – Podgorica
- Izveštaj o učešću delegacije Crne Gore na Svjetskoj konferenciji o radiokomunikacijama (WRC-12), koja se održala od 23. januara do 17. februara 2012. godine, Ženeva, Švajcarska
- Zakon o izmjenama zakona o digitalnoj radio-difuziji
- Informacija o Godišnjem izvještaju o radu i poslovanju Pošte Crne Gore za 2011. godinu sa Izvještajem nezavisnog revizora
- Izveštaj o poslovanju Radio difuznog centra d.o.o. za 2011. godinu
- Predlog Ugovora o pružanju usluga između kompanije "Wireless Montenegro" d.o.o i "Radio-difuznog centra" d.o.o
- Odluka Odbora direktora Pošte Crne Gore A.D. broj 00010-1625/5 od 29.03.2012. godine o valorizaciji poslovnih prostora modelom zakupa
- Platforma za učešće crnogorske delegacije koju će predvoditi potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, Prof. dr. Vujica Lazović, na konferenciji „Regionalni forum za Evropu o širokopojasnom pristupu: Stubovi društvenog i ekonomskog razvoja“, koja će se održati 6.-7. septembra 2012. godine u Tirani, Albanija
- Izmjena Statuta Radio-difuznog centra d.o.o. Podgorica
- Platforma za učešće ambasadora Crne Gore u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, gospodina Aleksandra Erakovića, na 25-om Univerzalnog poštanskog kongresu, koji će se održati od 24. septembra do 15. oktobra 2012. godine u Dohi, Katar
- Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o načinu i uslovima korišćenja domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore ".ME"

- Odluka Odbora direktora Pošte Crne Gore A.D. broj 00010-4369/8 od 26.06.2012. godine o valorizaciji poslovnih prostora modelom zakupa
- Platforma za učešće crnogorske delegacije koju će predvoditi potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, Prof. dr Vujica Lazovic , na konferenciji „ in a n s i ranje digitalizacije u Istoc noj Evropi: Izazov za javne radio-difuzne servise , koja c e se odrz ati 29. oktobra 2012. godine u Beču, Austrija
- Platforma za učešće ambasadora Crne Gore u Ujedinjenim Arapskim Emiratima, gospodina Aleksandra Erakovića, na "Svjetskoj konferenciji o međunarodnim telekomunikacijama" (WCIT) koja će se održati 3.-14. decembra 2012. godine u Dubaiju, Ujedinjeni Arapski Emirati
- Informacija o realizaciji projekta digitalne radio-difuzije
- Predlog za izmjenu zaključaka Vlade Crne Gore broj 03-6869/2 sa sjednice od 22. jula 2010. godine vezano za nacionalni internet domen.me, kandidovano u julu 2011.godine.
- Predlog Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o načinu i uslovima korišćenja domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore ".ME", kandidovano u septembru 2012.godine
- Elaborat sa definisanim nadležnostima državnih organa u borbi protiv Cyber (računarskog) kriminala
- Informaciju o stanju Projekta "Pravno - informacioni sistem Crne Gore"

Realizacija prioritetnih aktivnosti za 2012. godinu

Kroz pet definisanih prioritetnih aktivnosti Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije u 2012.godini realizovan je niz zadataka koji su prevashodno doprinijeli daljoj popularizaciji informaciono-komunikacionih tehnologija i unapređenju ambijenta koji doprinosi razvoju informacionog društva u Crnoj Gori.

U nastavku izvještaja dat je pregled prioriternih aktivnosti ministarstva za 2012 godinu i stepen ostvarenja :

Utvrđivanje Predloga zakona o elektronskim komunikacijama – glavni cilj izrade Predloga zakona bio je usaglašavanje sa regulatornim okvirom Evropske Unije iz 2009.godine. Implementacija novog zakona doprinijeće daljem razvoju tržišta elektronskih komunikacija, unapređenju zaštite slobode tržišta, interesa privrede i građana kao korisnika elektronskih komunikacija kao i obezbjeđenje dostupnosti univerzalnih i razvoj novih elektronskih usluga. Predlog zakona u decembru je razmatran na Vladinim komisijama. Budući da je očekivan bilateralni skrining za poglavlje 10. informatičko društvo i mediji već početkom januara 2013.godine, te prezentacija rješenja iz novog zakona na istom, odlučeno je da se Predlog zakona procesuiru ka Vladi nakon dobijanja mišljenja Evropske komisije o novom tekstu zakona.

Implementacija projekta: Nacionalni CIRT - Glavni cilj ovog projekta je dalji razvoj sajber bezbjednosti u Crnoj Gori čiju okosnicu će činiti tim za obradu računarskih incidenata na nacionalnom nivou (Nacionalni CIRT). Nakon što je potpisan Administrativni sporazum sa Međunarodnom Unijom za telekomunikacije o upostavljanju Nacionalnog CIRT tima u Crnoj Gori, započete su aktivnosti na tom planu i za rezultat imamo uspostavljen Nacionalni tim, razvoj mreže CIRT timova u državi i nekoliko riješenih incidenata na internetu.

Promocija informacionog društva – informaciono društvo za sve U dijelu promocije informacionog društva plan Ministarstva bio je da u 2012. godini akcenat stavi na saradnju sa subjektima koji se u Crnoj Gori bave ICT-em, univerzitetima, tijelima EU koja tretiraju ovu tematiku i medijima. Aktivnosti su realizovane kroz projekte, PR i marketinške akcije i kroz organizaciju različitih vrsta skupova.

U cilju promocije informacionog društva, između ostalih realizovani su i projekti : 10 nagrada za 10 najboljih informatičkih rješenja za studente Univerziteta u Crnoj Gori,

ECDL I za mene-obuka za rad na računaru za osobe sa invaliditetom, edukativno-promotivna kampanja o zaštiti djece na internet "e – P@zi se! itd. Detaljniji pregled dat je u dijelu aktivnosti Sektora za promociju informacionog društva.

Realizacija Akcionog plana za 2012. godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva 2012-2016. Godine - U prvom kvartalu 2012.godine Vladi je dostavljen na razmatranje i usvajanje Akcioni plan za 2012.godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva koji je obuhvatio projekte čija realizacija se očekivala tokom 2012. godine iz oblasti: elektronskih komunikacija, informacione bezbjednosti, e-obrazovanja, e-zdravstva, e-uključivanja, e-uprave itd. U Akcionom planu, pored projekata definisani su nosioci i rokovi za realizaciju svakog projekta pojedinačno, a isti je bio determinisan ograničenim budžetskim sredstvima. Detalji o sadržini Akcionog plana dati su u nastavku izvještaja jer je realizacij ovog dokumenta činila poseban segment programskih aktivnosti ministarstva.

Definisanje projektnog zadatka za izradu sistema za razmjenu podataka između državnih organa - Sistem za automatsku razmjenu podataka ESB (Enterprise Service Bus), predstavlja vezu između jedinstvene mrežne i systemske infrastrukture na kojoj počiva informacioni sistem državnih organa i tehnološki divergentnih aplikativnih rješenja pojedinih državnih organa ili službi i kao takav obezbjeđuje razmjenu podataka između više sistema, nezavisno od kompatibilnosti sistema koji isti imaju. Glavni cilj izrade projektnog zadatka je stvaranje pretpostavki za realizaciju ovog veoma značajnog sistema za dalji razvoj G2G servisa. Pripremlje je draft projektnog zadatka sa idejom da isti tokom ove godine bude unaprijeđen kako bi stvorili sve pretpostavke za što jednostavniju implementaciju sistema kad se za to stvore uslovi.

Realizacija projekata iz Akcionog plana za 2012. godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva 2012 – 2016 godine

Akциони plan za 2012. godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva 2012-2016. godine obuhvatio je ukupno 26 projekata odnosno aktivnosti. Za svaki projekat odnosno aktivnost dat je opis, identifikovani nosioci, koristi od projekta, rizici, indikatori i vrijeme neophodno za realizaciju. Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije koordiniralo je aktivnostima, a u realizaciji istih učestvovali su i Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo finansija, Ministarstvo nauke i Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Veći dio planiranih projekata uspješno je realizovan (76,92 %). Važno je napomenuti da je na procenat realizacije planiranih projekata odnosno aktivnosti uticalo smanjivanje obima sredstava koje je ministarstvo imalo na raspolaganju nakon izmjena i dopuna Zakona o budžetu iz aprila 2012.godine.

Akциони plan za 2012. godinu obuhvatio je projekte razvrstane po stubovima razvoja identifikovanim u Strategiji, a u narednoj tabeli prikazani su nosioci i status realizacije :

ICT održivost

Aktivnost/projekat	Nosioci Eksterni/ MIDiTK	Status
Sprovođenje programa za zaštitu potrošača	MEK/SEK	Realizovan
Analiza Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata	MF,MORT,EKIP/SEK	Realizovan

Izgradnja Disaster Recovery centra u Bijelom Polju	SII	Realizovan
Implementacija projekta Centar za prevenciju i suzbijanje incidenata na internetu- Nacionalni CIRT	SII	Realizovan
Projektna dokumentacija za redundantne telekomunikacione mreže državnih organa	SII	Realizovan

ICT za društvo

Aktivnost/projekat	Nosioci Eksterni/ MIDiTK	Status
Tender za izgradnju Nacionalne obrazovne mreže	MP/KM	Realizovan
Projektni zadatak „Sistem učenja na daljinu“	MP/KM	Realizovan
Tender za Bolnički informacioni sistem	MZ,FZZ/KM	Nije realizovan
Projekat „10 za 10“	SPID	Realizovan

Međunarodni ICT forum – Informaciono društvo-kako dalje?	SPID	Nije realizovan
Okrugli sto: modeli poboljšanja edukacije iz oblasti ICT u obrazovnom sistemu	SPID	Nije realizovan
Okrugli sto: Saradnja subjekata koji se u Crnoj Gori bave ICT-om	SPID	Nije realizovan
ECDL i za mene – obuka za rad na računaru za osobe sa invaliditetom	SPID	Realizovan
Projekat : ANDROID izazov – Dobrodošli u Crnu Goru	SPID	Realizovan
Okrugli sto: Mediji u informacionom društvu	SPID	Nije realizovan
Okrugli sto: Društvene mreže na internetu	SPID	Realizovan
Istraživanje o sigurnosti djece na internetu	SPID	Realizovan
Edukativno-promotivna kampanja o zaštiti djece na internetu “ e – P@zi se!	SPID	Realizovan

Donatorska akcija:računari za učenike na sjeveru Crne Gore	SPID	Nije realizovan
Workshop za direktore osnovnih i srednjih škola i nastavnike informatike na temu: zaštita djece na internetu	SPID	Realizovan

ICT za državnu upravu

Aktivnost/projekat	Nosioci MIDiTK Eksterni/	Status
On line servisi-naša budućnost-povećanje broja elektronskih usluga	SEU	Realizovan
Obuka službenika za korišćenje portala e-uprave	SEU	U kontinuitetu
Popis usluga koje pruža državna administracija	SEU	Realizovan
Izrada projektnog zadatka za sistem za razmjenu podataka između državnih organa-Enterprise servise bus	SEU	Realizovan

ICT za ekonomski razvoj

Aktivnost/projekat	Nosioci MIDiTK Eksterni/	Status
ICT inkubatori	MNE/KM	U kontinuitetu

AKTIVNOSTI ORGANIZACIONIH JEDINICA

AKTIVNOSTI SEKTORA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE, POŠTANSKU DJELATNOST I RADIO-SPEKTAR

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije konstantno radi na unaprjeđenju oblasti elektronskih komunikacija. Shodno tome, Sektor za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar radi na stvaranju i unapređenju poslovnog ambijenta vezano za broadband infrastrukturu, kao i pravnog i regulatornog okvira.

U skladu sa zakonskim i regulatornim okvirom EU iz 2009. godine, u kontinuitetu se radi na unapređenju pravnog i regulatornog okvira u Crnoj Gori, donošenjem novih propisa u ovoj oblasti, koji će osigurati dalji razvoj tržišta elektronskih komunikacija. Kao najznačajnije aktivnosti sektora u 2012.godini izdvajamosledeće segmente:

Zakonska regulativa

1. Nacrt Zakona o elektronskim komunikacijama je pripremljen I krajem jula 2012. objavljen na sajtu Ministarstva i portalu eUprava, kao i u dnevnim novinama Pobjeda, čime je počela javna rasprava o tekstu Zakona, u skladu sa Uredbom Vlade o organizovanju javnih rasprava.

Javna rasprava je trajala nešto više od 40 dana, za koje vrijeme su pristigle primjedbe i sugestije od zainteresovane stručne i druge javnosti-operatora, Agencije za elektronske medije, Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Radio-difuznog centra, nekoliko ministarstava, kao i drugih zainteresovanih subjekata-fizičkih i pravnih lica.

Javna rasprava je završena 10. septembra kada je održan centralni okrugli sto o Nacrtu Zakona, koji je bio veoma posjećen i na kome su se čule pohvale na račun Nacrta Zakona i od operatora, Agencija, kao i udruženja potrošača. Rasprava je bila konstruktivna i iz iste je proizašlo dosta korisnih sugestija.

Sačinjen je Izveštaj o javnoj raspravi-prihvaćenim i neprihvaćenim primjedbama, koji je objavljen na sajtu Ministarstva i portalu eUprava.

Zakon je zatim upućen na međuresorsko usaglašavanje, koji proces je okončan i trenutno je Predlog Zakona je dobio načelnu saglasnost na Vladinim komisijama.

Predlog Zakona je predstavljen Evropskoj komisiji na bilateralnom sastanku u Briselu, održanom 21-22 januara 2013. godine i čeka na mišljenje EK, nakon čega će predlog Zakona biti upućen Vladi i Parlamentu na usvajanje.

2. Ministarstvo je pripremilo Izmjene Zakona o digitalnoj radio-difuziji sa ciljem prolongiranja roka za prelazak sa analognih na digitalne TV signale.

Zakon o digitalnoj radio-difuziji je usvojen u Skupštini i objavljen u Službenom listu ("Sl. list Crne Gore", br. 34/11 od 12.07.2011, 31/12 od 15.06.2012)

Donešeni podzakonski akti

U toku 2012. godine po osnovu ovlašćenja iz Zakona o elektronskim komunikacijama i Zakona o poštanskim uslugama, donešeni su sljedeći pravilnici, i to:

1. Pravilnik o tehničkim uslovima za priključenje na javne elektronske komunikacione mreže ("Sl. list Crne Gore", br. 02/12 od 11.01.2012)
2. Pravilnik kvalitetu usluga elektronskih komunikacionih mreža ("Sl. list Crne Gore", br. 09/2012 od 10.02.2012)

3. Pravilnik o elektromagnetnoj kompatibilnosti ("Sl. list Crne Gore", br. 32/12 od 22.06.2012) Primjenjivaće se od 1. Januara 2013.godine
4. Pravilnik o radio-opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi ("Sl. list Crne Gore", br. 32/12 od 22.06.2012) Primjenjivaće se od 1. Januara 2013.godine
5. Izmjena uredbe o minimalnom setu usluga koje obuhvata Univerzilni servis ("Sl. list Crne Gore", br. 60/10 od 15.10.2010, 20/12 od 12.04.2012)

Učešće na međunarodnim skupovima i događajima

Predstavnici Sektora za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar su u toku 2012. godine posjetili sljedeće konferencije, studijske grupe i seminare:

1. Delegacija CG, predstavnici Ministarstva i Agencije, učestvovala je na Svjetskoj konferenciji o radio-komunikacijama (WRC-12), koja je održana u organizaciji Međunarodne unija za telekomunikacije (ITU), u Ženevi, gdje su potpisana u ime države relevantna dokumenta sa Kongresa.

Svjetska konferencija o radio-komunikacijama (WRC) održava se svake 4-5 godine i imaju mandat da razmatraju primjenu i vrše izmjene Pravilnika o radiokomunikacijama (RR – Radio Regulations), međunarodnog instrumenta koji reguliše upotrebu spektra radio-frekvencija, geostacionarnih-satelitskih (GSO) i ne-geostacionarnih-satelitskih (non-GSO) orbita. Izmjene se vrše na osnovu Agende (dnevnog reda) koju utvrđuje Savjet ITU uzimajući u obzir preporuke usvojene na prethodnim svjetskim konferencijama o radio-komunikacijama. Generalni okvir agende svjetske konferencije o radio-komunikacijama se utvrđuje četiri do šest godina unaprijed, dok se finalna agenda utvrđuje od strane Savjeta ITU dvije godine prije konferencije, uz podršku većine zemalja članica.

Nastavak aktivnosti su pregovori i ugovaranje multilateralnog sastanka sa predstavnicima Ministarstva Republike Italije, vezano za harmonizaciju korišćenja frekvencija u ovoj teritorijalnoj oblasti, Jadrana prvenstveno, i moguće interferencije (smetnje) u korišćenju frekvencija.

2. Prisustvo Mobile World Congrese - najveći GSM skupu na svijetu, u Barseloni, upriličen susret sa Noeli Kross, sekretarkom za ovu oblast u EU, I nekoliko bilateralnih sastanaka. U okviru GSM Mobile World, održan je Ministarski program.

3. Studijska grupa 1 - "Podsticajno okruženje, cybersecurity, ICT aplikacije i Internet ,
Ženeva

Nacionalne telekomunikacione politike i strategije koje najbolje omogućavaju u zemljama da imaju koristi od podsticaja telekomunikacionih/komunikacionih tehnologija kao pokretac a održivog razvoja, otvaranje novih radnih mjesta i ekonomski, društveni i kulturni razvoj, uzimajući u obzir pitanja od prioriteta zemalja u razvoju. Rad obuhvata politike pristupa telekomunikacionim/ICT, posebno pristup osobama sa invaliditetom i posebnim potrebama, kao i telekomunikacione/ICT sigurnosne mreže. Cjenovne politike i tarifni modeli za sledeću generaciju mreža, pitanja konvergencija, univerzalni pristup širokopojasnim, fiksnim i mobilnim servisima, analiza uticaja i primjena troškova i utrošaka unovodstvenih nacija, uzimajući u obzir rezultate istraživanja koje je sproveo ITU-T i ITU-R i prioritete zemalja u razvoju.

4. Studijska grupa 2 - "Informacione i komunikacione infrastrukture i razvoj tehnologije, hitne telekomunikacije i prilagođavanje klimatskim promjenama", Ženeva

Metode i pristupi koji su najpogodniji i uspješni za pružanje usluga u planiranju, razvoju, realizaciji, radu, i održavanju telekomunikacionih usluga koje optimizuju njihovu vrijednost za korisnike. Ova studijska grupa obuhvata, s posebnim naglaskom na širokopojasne mreže, mobilne radio-komunikacije i telekomunikacije/ICT za ruralna i udaljena područja, potrebe zemalja u razvoju u planiranju frekvencija, upotreba ICT u ublažavanju uticaja klimatskih promjena na zemlje u razvoju, telekomunikacije/ICT za ublažavanje prirodnih katastrofa i reljef, usaglašenost i interoperabilnost testiranja i e-aplikacija, sa posebnim fokusom i osvrtom na aplikacije koje podržavaju telekomunikacije/ICT implementaciju informacionih i komunikacionih tehnologija, uzimajući u obzir rezultate istraživanja koje su sprovedene od strane ITU-T (Standardizacija) i ITU-R (Radiokomunikacije) i prioritete zemalja u razvoju.

5. Regionalni Broadband Forumu, u organizaciji albanskog Ministarstva za inovacije i informaciono-komunikacione tehnologije, a koji se održao pod okriljem Međunarodne

telekomunikacione Unije. Predsjedavajući skupa je bio gospodin Hamadoun Toure, generalni sekretar ITU. Na skupu je pomoćnica ministra imala izlaganje o Strategiji informacionog društva CG i broadband strategiji, kao i o ciljevima i usaglašavanju sa digitalnom Agendom za jugoistočnu Evropu. Upućen je poziv od albanskog Ministarstva na saradnju na nekim zajedničkim regionalnim projektima u ovoj oblasti.

6. Skup održan u Beču na temu - in a n siranje digitalizacije u Istočnoj Evropi, iskustva u regionu-Izazov za javne radio-difuzne servise. Na skupu je ministar govorio o iskustvu Crne Gore u ovoj oblasti, predočio situaciju u Crnoj Gori vezano za digitalizaciju, probleme i izazove koje nosi ovaj složeni proces.
7. Prisustvo na regulatornim konferencijama u okviru Infofesta (poštanskim i telekomunikacionim);
8. Prisustvo na XXX Simpozijumu o novim tehnologijama u poštanskom i telekomunikacionom saobraćaju - POSTEL;
9. Prisustvo na Telekomunikacionom forumu - TELFOR, u okviru koga su razmatrana sva relevantna pitanja telekomunikacija: tehnička, razvojna, regulatorna i ekonomska, pitanja proizvodnje opreme, usluga, servisa i funkcionisanja sistema.
10. Organizovano je prisustvo Ambasadora Crne Gore u Ujedinjenim Arapskim Emiratima i koordinirane su aktivnosti vezano za njegovo prisustvovanje, glasanje i potpisivanje dokumenata na Svjetskoj Konferenciji o informaciono-komunikacionim tehnologijama koja je održana u Dubaiu.

Upravni postupak

U okviru nadležnosti Ministarstva da odlučuje kao drugostepeni organ u upravnom postupku u toku 2012. ka Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost procesuirano je 87 predmeta, od toga 75 rješenja po žalbama u drugostepenom postupku. Prema Upravnom sudu je procesuirano 12 odgovora na tužbu.

Ostale aktivnosti sektora

1. Učešće u radu Pododbora EK za oblast telekomunikacija gdje su predstavljeni rezultati sektora u proteklih godinu dana, za koje su dobijene pozitivne ocjene u Izveštaju sa Pododbora.

2. Prisustvovali radu Odbora za ICT tehnologije.
3. Učešće u radu Pododbora EK za poštansku djelatnost, gdje je novi Zakon o poštanskim uslugama koji je pripremio ovaj sektor, I na samom Odboru, a I u pismenom izvještaju dobio najviše ocjene usaglašenosti sa standardima EU u oblasti poštanske djelatnosti.
4. Organizovano je nekoliko sastanaka sa predstavnicima mađarske Pošte, zainteresovanim za privatizaciju Pošte Crne Gore A.d., Kroz model privatno –javnog partnerstva, uglavnom na njihov zahtjev.
5. Uradjene su, prezentirane I usvojene Informacije za Vladu vezano za Plan rada Pošte, godišnji izvještaj, ovlašćenja za potpisivanje akata u ime osnivača, naknade članovima Odbora direktora, I sl.
6. Odradjene su medjusektorske aktivnosti I predložen Vladi odgovor vezano za zahtjev Organizacionog odbora radnika Pošte za podjelu besplatnih dionica.
7. Odražano je nekoliko sastanaka vezano za proces digitalizacije I probleme u realizaciji projekta , od čega I dva Steering Committee (Nadzornog Odbora) sa predstavnicima EU I izabrane kompanije iz Italije.
8. Učešće u radu Monitoring IPA Komiteta, gdje je prezentovan status projekta digitalizacije
9. Pripremljena je za proceduru I ratifikaciju u Parlamentu I Konvencija (Sporazum) sa ranijeg svjetskog radio-kongresa iz 2007. godine
10. Vlada je oformila Radnu grupu za pregovore za Poglavlje 10-Informaciono društvo I mediji. Pomoćnica ministra je koordinator za potpoglavlje - elektronske komunikacije.
11. Rad na ocjeni Metodologije za obračun neto troška Univerzalnog servisa, u cilju razrješenja nastalog problema različitog tumačenja postojeće Metodologije I Pravilnika o obračunu neto troška.
12. Na Infofestu je otvoreno Drugo regionalno savjetovanje poštanskih uprava I pripremljeno je izlaganje a o konvergenciji servisa i značaju implementacije i primjene elektronskih servisa u poštanskoj djelatnosti, kao preduslovu daljeg razvoja I napretka.
13. Koordinacija potpoglavlja – poštanske djelatnosti, u pregovaračkom Poglavlju 3 - Osnivanje preduzeća I pružanje usluga. Odrađene su sve aktivnosti u sektoru vezano za

pripremu za prvi, eksplanatorni sastanak koji je održan u oktobru, kao I za drugi, bilateralni sastanak, koji je održan krajem novembra u Briselu, za koji je sačinjena prezentacija o usaglašenosti propisa u ovoj oblasti sa pravnom tekovinom EU.

14. Delegacija EU u Podgorici je angažovala nezavisnog eksperta da procijeni održane tehničke prijeme I ponuđenu opremu. Očekuje se nalaz nezavisnog eksperta najkasnije do kraja tekuće godine itd.

AKTIVNOSTI SEKTORA ZA INFORMATIČKU INFRASTRUKTURU

Izveštaj o radu Sektora za informatičku infrastrukturu za 2012. godinu može se prikazati kroz dvije tematske cjeline i to:

1. Priprema tehničke dokumentacije za razne projekte i realizacija aktivnosti po projektnom zadatku i redovne aktivnosti u okviru sektora
2. Realizacija aktivnosti na osnovu Programa rada Vlade Crne Gore

DISASTER RECOVERY DATA CENTAR

U saradnji sa Opštinom Bijelo Polje, u decembru 2011. godine je raspisan tender za izgradnju bezbjedne rezervne lokacije za informacione sisteme državnih organa. Na osnovu tenderske procedure koja je sprovedena u prvom kvartalu 2012. godine, kao izvođač radova je izabran "D.O.O. IDIJA" i sa njima je krajem aprila 2012.godine potpisan ugovor za izvođenje:

- građevinskih,
- elektro-energetskih,
- termotehničkih i
- radova protivpožarne zaštite.

Objekat za Disaster Recovery data centar gradi se u dijelu sportske hale Nikoljac u Bijelom Polju, završeni su svi radovi na objektu, isporučena je tražena oprema a trenutno je u toku njeno testiranje.

Kako bi se krenulo u realizaciju prebacivanja prvih servisa na rezervnu lokaciju, radna grupa je pripremila *Elaborat za tehničko rješenje za funkcionisanje prvih servisa na DR lokaciji*. Ovaj dokument je polazna osnova za definisanje tehničkog rješenja za funkcionisanje servisa na disaster recovery lokaciji, za informacione sisteme državnih organa i organa uprave kao i drugih organizacija koje budu koristile navedeni sajt. Potrebno je bilo obezbjediti primarni linka na relaciji MIDT – DR Site, vezu prema MIPnet korisnicima i internet link kao i konfiguraciju mrežno komunikacione opreme na Disaster recovery lokaciji.

U toku je priprema **Informacije o realizaciji projekta DR** za Vladu Crne Gore, kojom će se predložiti da Opština Bijelo Polje, koja je raspisala javni poziv za izvođenje radova na izgradnji DR data centra, izvrši prenos vlasništva predmetnog objekta na imovinu kojom upravlja Vlada Crne Gore, kako bi se na efikasan način vršilo rukovođenje DR centrom.

U informaciji će biti traženo da Opština Bijelo Polje vrati preostali dio novca sa podračuna na račun Budžeta Crne Gore.

ADAPTACIJA DATA CENTRA

Data Centar kojim rukovodi MIDT, je ključna lokacija telekomunikacione i informatičke opreme većine državnih organa i organa državne opreme. Data centar se sastoji od dvije odvojene Server sale površina **72m² i 25m²** u kojima je smješteno **23 rack ormara** odnosno **1 rack ormar** za potrebe internog CA. U Data Centru postoji oko **170 servera raznih** namjena, a koji služe za podršku velikom broju Ministarstava i drugih državnih organa.

Pored brojne opreme za projekte i servise koje održava MIDT (e-mail servis, PKI sistem, domen *isu.gov.me*, i drugi..), u Data centru se hostuje oprema za potrebe projekata i drugih institucija, najviše iz razloga što ove institucije nemaju razvijenu ICT infrastrukturu i obezbijeđen prostor koji bi zadovoljio standarde za ovu namjenu. Serveska oprema je za potrebe sljedećih IS:

- Pravosudni Informacioni sistem PRIS
- Informacioni system za podršku Elektronskim sjednicama Vlade - ESV
- Centralni birački spisak - CBS

- Informacioni sistem portal eUprave
- Informacioni sistem uprave za javne nabavke
- Informacioni sistem e-Centralnog registra stanovništva - eCRS
- Projekat: Eelectronic Document Management System- eDMS
- Informacioni sistem Veterinarske uprave
- Informacioni sistem Ministarstva poljorivrede (ribarstvo MPRR)
- Informacioni sistem Ministarstva održivog razvoja i turizma MRT
- Informacioni sistem Ministarstva ekonomije (projekti za energetska efikasnost)
- Informacioni sistem Ministarstva zdravlja
- Informacioni sistem Ministarstva rada
- Informacioni sistem Ministarstva saobraćaja
- Informacioni sistem Kadrovskog informacionog sistema
- Informacioni sistem Centralnog registra privrednih subjekata
- Informacioni sistem Zavoda za intelektualnu svojinu

MIDT iz godine u godinu radi na unapređenju fizičkih karakteristika samog objekta a takođe i na unapređenju opreme koja je u njemu. Tako je u toku 2012. godine završena **rekonstrukcija Data centra** i zamjena mrežno komunikacione opreme u jezgru mreže. Tom prilikom urađeno je sledeće:

- Kompletno kabliranje server sale po najsavremenijim standardima i sa kablovima najboljih performansi;
- Centralizacija mrežno komunikacione opreme u nove komunikacione RACK- ove;
- Konfiguracija nove mrežno-komunikacione opreme;
- Demontiranje stare opreme i upgrade-ovanje na najnovije softvere;
- Instalacija nove opreme;
- Logička reorganizacija jezgra mreže.

Na ovaj način je postignuta bolja pouzdanost informacionog sistema, brzina razmjene informacija i pristup servisima koje MIDT administrira.

AKTIVNOSTI NA POBOLJŠANJU MREŽNE INFRASTRUKTURE

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije posjeduje kompleksan komunikacioni sistem za razmjenu podataka koji pokriva teritoriju čitave Crne Gore (**preko 4000 računara**). Na taj način se obezbjeđuje integracija različitih informacionih sistema državnih organa i organa uprave, koji su zbog porasta broja servisa i usluga sve kompleksniji i zahtijevniji u pogledu kvaliteta mreže.

Pod telekomunikacionim uslugama, u skladu sa *Ugovorom o zakupu telekomunikacionih linkova*, smatra se sljedeće:

- MPLS i dodatni MPLS servisi: MIPNet – Montenegrin IP Network i dodatni MIPNet servisi (RAS pristup, Extranet, Managed Service, Business Multi VPN);
- Zakupljeni mjesni i međumjesni linkovi - zakup mjesnih i međumjesnih vodova;
- Internet kapaciteti - iznajmljene linije Interneta;
- GE linkovi (optika) - iznajmljena optička vlakna kapaciteta GE.

U tabeli 1 dat je zbirni spisak lokacija i usluga koje su uključene u ugovor za 2012. godinu za potrebe državnih organa i organa uprave.

Rb	Naziv servisa	Broj lokacija MIDT	Broj lokacija ostalih državnih organa	Ukupno
1	MIP net – (multiservisna mreža Crnogorskog Tellekoma)	117	103	220
2	Dodatni MIPnet servisi – RAS pristup, Extranet, Menage Service, Busines Multi VPN	3	42	45
3	Iznajmljene linije Interneta	1	30	31
4	Zakup mjesnih i međumjesnih vodova	-	75	75
5	Iznajmljena optička vlakna kapaciteta GE	11	21	32

Tabela 1. - Spisak linkova i servisa koji su održavani u 2012. godini

Administratori zaduženi za administraciju mreže državnih organa su, pored aktivnosti na poboljšanju jezgra mrežno komunikacione infrastrukture u Data centru, radili na održavanju mreže državnih organa kroz niz drugih aktivnosti:

- U cilju sprovođenja projekta IS CBS (Informacioni sistem Centralnog biračkog spiska) izvršen je **upgrade MIPnet linkova** sa 512 kbps na 2 mbps, **u svim opštinama na teritoriji Crne Gore**, kao i dodatni upgrade-i na pojedinim udaljenim lokacijama u Podgorici;
- Završeno je **priključenje na GE optički link:**
 - o Ministarstva odbrane,
 - o objekta „**stare zgrade Vlade**“ i
 - o objekta u kojem se nalaze Ministarstvo pravde i Sekretarijat za zakonodavstvo;
- Svakodnevna administracija sistema kroz aktivnosti na mrežno komunikacionoj opremi (ASA Firewall, core L3 svičevi, ruteri i svičevi na udaljenim lokacijama), monitoring sistema, pružanje podrške krajnjim korisnicima i saradnja sa Telekomom kao pružaocem telekomunikacionih usluga;
- Za potrebe projekta Private Cloud i CIRT izvršene su potrebne konfiguracija i prilagođavanja mreže;
- Nova segmentacije mreže u zgradi “Vektra”, kako bi se podijelila na institucije koje se nalaze u pomenutom objektu, što za rezultat ima bolju kontrolu sistema i ograničavanje prava pristupa;
- U cilju prevazilaženja sve učestalijih spoljnih napadana mrežu državnih organa, ministarstvo je testno implementiralo sistem za odbranu i prevenciju spoljnih napada, tzv. IPS (Intrusion Prevention System);
- Uradjen Glavni projekat za povezivanja državnih organa I organa uprave preko infrastructure RDC-a
- Pilot Projekat – povezivanje organa u Opštini Nikšić preko infrastructure RDC-a.

ADMINISTRACIJA DOMENA ISU.GOV.ME

Održavanje domena **isu.gov.me** podrazumijeva administriranje svih korisničkih naloga na domenu i/ili korisničkih e-mail naloga, kao i instalacija i upgrade sistemskog softvera. Pored svakodnevnih zahtjeva realizovane su i sljedeće aktivnosti:

- Setovanje korisničkih naloga (**realizovano preko 1000**)
- Kreiranje korisničkih naloga (**preko 120**)
- Kreiranje VPN naloga
- Učlanjivanje računara u domen (**preko 250**)
- Kreiranje mail naloga (**preko 120**)
- Kreiranje zona i e-mail polisa
- Kreiranje distributivne grupe
- Priprema okruženja za instalaciju service packa 3 i njegova Instalacija na mail serverima;
- Proširenje AD šeme za upgrade mail servera sa 2007 na 2010;
- Aktivnosti za izradu Elaborata za tehničko rešenje za funkcionisanje prvih servisa na Disaster Recovery;

ODRŽAVANJE PKI SISTEMA

Ministarstvo je kroz Projekat uvođenja PKI infrastrukture u organima državne uprave, stvorilo jedan od preduslova za primjenu i razvoj elektronskog poslovanja, koji obezbjeđuje rješenje zaštite elektronskog poslovanja.

Ministarstvo upravlja infrastrukturom javnih ključeva (**GOV.ME-PKI**) za interne potrebe državne uprave. U okviru GOV.ME-PKI je za potrebe davanja usluga certifikovanja uspostavljeno jedno certifikaciono tijelo sa samo-potpisanim certifikatom Certification Authority - CA, koje izdaje certifikate državnim službenicima Ministarstva kao i ostalim službenicima u državnoj upravi.

Za potrebe PKI sistema, oprema je u Data centru smještena u posebnoj prostoriji, prije svega zbog važnosti i bezbjednosti podataka.

Trenutna statistika aktivnih digitalnih certifikata i izdatih tokena je sljedeća:

- **Korisnički certifikati – izdato 230 certifikata**
- **Certifikati za uređaj – izdato 16 certifikata**

AKTIVNOSTI HELP –DESKA

Sektor za infrastrukturu MIDT-a pruža aktivnu IT podršku korisnicima državnih organa i organa uprave. Službenici iz svih državnih organa i organa uprave putem telefona I putem e-maila, prijavljuju probleme koje imaju u radu.

Tim službenika iz Help deska odgovara direktno telefonom, ukoliko se problem može riješiti na taj način, ili rješavaju probleme izlaskom na teren na lice mjesta. Prijavljeni problemi se bilježe tako što se kreiraju radni nalozi službenicima i registruju se se kroz poseban web portal. Na ovaj način se službenici zaduženi za ovaj posao zadužuju za rješavanje određene prijave.

U toku 2012. godine bilo **je izdato 1174 radnih naloga**, koji su kategorisani zavisno od vrste problema što se može vidjeti u tabeli 2.

Vrsta problema	Broj naloga
Problemi sa domenom	103
Problemi sa emailom	89
Hardverski problem	34
Instalacija softvera	126
Problemi sa internetom	53
Problemi sa mrežom	150
Problemi sa Operativnim sistemom	99
Povezivanje racunara	32
Prebacivanje podataka	25
Problemi sa logovanjem	38
Reinstalacija računara	47

Problemi sa štampačem	206
Problemi sa sofverom	25
Virusi	87
Ostalo	60
UKUPNO ZA 2012 GODINU	1174

Tabela 2 - ukupan broj izdatih radnih naloga

PRIVATE CLOUD

Projekat implementacije Private Cloud-a u organima državne uprave započeo je sredinom februara. Implementacijom projekta obezbjediće se ušteda sredstava pri nabavci hardvera koji će se koristiti za implementaciju projekata. Sistem će biti na raspolaganju svim organima državne uprave preko Self service portala i biće im na raspolaganju virtuelno serversko okruženje prema njihovim zahtjevima sa potrebnim licencama. Završene su aktivnosti na instalaciji i konfigurisanju hardvera kao i instalacija mrežno komunikacione opreme. Takođe je implementiran i Private Cloud System Centar.

U toku godine urađen je veliki broj aktivnosti čime je Private Cloud stavljen u funkciju:

- Završeno je prebacivanje Aktivnog direktorijuma (Domen kontroleri) u Private Cloud
- Takođe su kreirani virtuelni serveri za: Ministarstvo rada, Poresku upravu, WSUS, Informix – baza infoklipa, projekat e-Peticije, 4 mail servera (exchange i mailbox serveri);
- Izvršena je migracija Exchange servera sa 2007. na 2010. platformu;
- Završena je obuka administratora za rad na private cloud-u.

PROJEKAT CIRT

U toku 2012. godine završen je veliki broj aktivnosti. Aktivnosti su započele početnim sastankom u februaru, kada je g-din Mohamad Sazly iz IMPACT-a prezentovao URS dokument (specifikacija zahtjeva korisnika), nakon čega je isti potpisan od strane predstavnika MIDT i IMPACT-a.

Sljedeći korak je bio implemenatacija opreme i dizajniranje mreže i servisa prema zahtjevima i specifikacijama korisnika koje su dogovorene URS dokumentom. Nakon toga je podignut javni web portal www.cirt.me koji pored vijesti i informacija o radu CIRT tima posjetiocima pruža mogućnost prijave incidenata i napada.

Naime, **Instalirani Sistem za Obradu Incidenata, tj. RTIR (Request Tracker for Incident Response)** je prilagođeni korisnički interfejs koji je izgradjen na bazi Request Tracker (RT), popularnog tiketing sistema. RTIR je namijenjen kao pomoć CIRT-u u obradi i čuvanju informacija kao i praćenje prijave incidenta.

Nakon instaliranja CIRT portala i RTIR sistema, stručnjaci IMPACT-a su održali obuke za članove CIRT tima, kao i za članove drugih organizacija koja se bave zaštitom od sajber napada na internetu, kao što su:

- Uprava Policije,
- Agencija za Nacionalnu Bezbjednost,
- Ministarstvo Unutrašnjih Poslova i
- Ministarstvo Odbrane.

Pored ovih operativnih aktivnosti, bilo je potrebno definisati procedure u radu CIRT tima u Crnoj Gori, pa je zato **usvojen set od 13 Pravilnika** i to:

1. 001 CIRT - Pravilnik o klasifikaciji podataka
2. 002 CIRT - Pravilnik o rukovanju podacima
3. 003 CIRT - Pravilnik o zastiti podataka
4. 004 CIRT - Pravilnik o skladistenju podataka
5. 005 CIRT - Pravilnik o razmjeni podataka
6. 006 CIRT - Pravilnik o odnosu sa medijima
7. 007 CIRT - Pravilnik o kontroli pristupa
8. 008 CIRT - Pravilnik o prihvatljivom koristenju
9. 009 CIRT - Pravilnik o upravljanju informacionim sigurnosnim incidentima
10. 010 CIRT - Pravilnik o upravljanju mreznom sigurnoscu
11. 011 CIRT - Pravilnik o upravljanju isporukama servisa trecem licu
12. 012 CIRT - Pravilnik o članstvu u CIRT.ME-u
13. 013 CIRT - Predlog Pravilnika o radu CIRT-a

Takođe, usvajan je *Pravilnika o standardima informacione bezbjednosti*. Međuresorska radna grupa je pripremila, a Vlada Crne Gore usvojila, ***Elaborat sa definisanim***

nadležnostima državnih organa u borbi protiv Cyber (računarskog) kriminala . Ovaj dokument važan je za normalno funkcionisanje i definisanje nadležnosti i pozicija Nacionalnog CIRT-a i drugih institucija.

S obzirom da je pokrenuta **procedura za članstvo u organizaciji FIRST**, kako je i ranije najavljeno, uslijedila je posjeta u okviru dogovorene saradnje sa nacionalnim timovima Slovenije (SI-CERT) i Hrvatske (HR- CERT).

Naime, od 20- 21. novembra, kolege iz Slovenije i Hrvatske su bili gosti nacionalnog CIRT tima, kako bi se uvjerili da su dosadašnje aktivnosti urađene po zahtjevanim standardima FIRST-a. Na osnovu te posjete, ova delegacija je sačinila izvještaj i poslala ga upravnom odboru FIRST-a, nakon čega će se donijeti odluka o prihvatanju crnogorske aplikacije za članstvo. Takođe, rezultati ove posjete će omogućiti i upisivanje Nacionalnog CIRT-a Crne Gore u registar evropske agencije ENISA.

Članovi CIRT tima prisustvovali su regionalnim i evropskim konferencijama i Workshopovima vezano za cyber sigurnost:

- U organizaciji Međunarodne telekomunikacione unije (ITU) i Međunarodnog multilateralnog partnerstva protiv sajber prijetnji (IMPACT), uz pomoć Ministarstva saobraćaja, informacionih tehnologija i telekomunikacija Bugarske, je od 23-25. oktobra održana prekogranična sajber vježbu, kako bi se testirala sposobnost odgovora na računarske incidente evropskih zemalja i poboljšala spremnost u slučaju eventualnog sajber napada.
- Član nacionalnog CIRT-a je učestvovao u konferenciji „Izrada priručnika za nacionalnu strategiju sajber bezbjednosti“, koja je održana 12-13. oktobra, u Ženevi. Organizatori ovog događaja su GCSP (Geneva Centre for Security Policy) i CCDCOE (NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence).

PROJEKAT PORTAL ESV-a

Početkom 2012. godine međuresorna radna grupa sačinila je Analizu ispunjenja osnovnih standarda informacione bezbjednosti Portala Elektronska sjednica Vlade sa posebnim osvrtom na pristup Portalu i potportalima. Ovim dokumentom je dat osvrt na dotadašnje stanje u bezbjednosti portala i predlog mjera unaprijeđenja.

U cilju bezbjednosti u radu i korišćenja portala obavljene su neophodna podešavanja i priprema opreme i infrastrukture kako bi mogla započeti upotreba digitalnih certifikata na sjednicama Vlade Crne Gore. Digitalni certifikati su dodjeljeni svim ministrima čime je data je mogućnost za upotrebu tokena na elektronskim sjednicama Vlade.

S obzirom da je na portalu razvijeno novo funkcionalno rješenje za potrebe praćenja Programa rada Vlade, bilo je neophodno održati obuku za korisnike Portala ESV iz svih institucija, prije svega administratore koji postavljaju materijale na portal. Ova obuka je uspješno završena u junu mjesecu.

Međuresorna radna grupa je završila rad na *Pravilniku o procedurama za pristup portalu elektronskih sjednica Vlade i radnih tijela Vlade* i očekuje se mišljenje Generalnog sekretarijata Vlade.

U decembru su započete aktivnosti na **procesu ažuriranja naloga postojećih korisnika**, u pogledu eventualnih izmjena nakon postavljanja nove Vlade Crne Gore. Naime, svim instiucijama su poslani obrasci za prijavu zahtjeva za kreiranje naloga na portalu ESV, i nakon verifikacije korisnika sa Generalnim sekretarijatom, biće preduzete neophodne radnje kako bi spisak korisnika na portalu bio usklađen sa pravilima koja proističu iz *Poslovnika o radu Vlade*.

DOKUMENT ZA POTREBE IT POGHLAVLJA U SISTEMU UPRAVLJANJA EU FONDovima

Za potrebe realizacije decentralizovanog sistema upravljanja EU fondovima, od MIDT-a je zatraženo da se uključi u proces koji se tiče IT poghlavlja. Na osnovu toga je sačinjen dokument u kome su opisani servisi koje MIDT u okviru svojih nadležnosti može ponuditi u realizaciji i implementaciji IT sistema koji će koristiti službenici IPA tijela u državnoj upravi. Čitav proces je tekao u saradnji sa međunarodnim konsultantima iz ove oblasti, i službenicima nacionalnog tima za IPA projekte u Crnoj Gori.

PROJEKAT INFOSEC – učešće predstavnika ministarstva u radnoj grupi

U novembru 2011. godine, formirana je interresorna radna grupa za uspostavljanje sistema informatičke zaštite tajnih podataka. Članovi su bili predstavnici: Ministarstva odbrane, Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva vanjskih poslova i evropskih integracija, Direkcija za zaštitu tajnih podataka,

Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije i Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma. U prvom kvaratalu 2012. godine urađene su sljedeće aktivnosti na projektu koje predstavljaju zadatke interresorne radne grupe:

- Identifikacija informatičke opreme, programa i mreža koje se sada koriste za obradu i prenos domaćih tajnih podataka u bezbjednosnim organima;
- Odabir EU INFOSEC standarda (koji obuhvataju i NATO standarde) radi pokretanja inicijative za njihovo preuzimanje u nacionalni standardizacioni sistem;
- Predlaganje kategorija opreme u skladu sa preuzetim standardima;
- Preispitivanje usaglašenosti postojeće računarske opreme i druge informatičke infrastrukture sa standardima.

TEMPUS PROJEKAT SINC@HE

U okviru TEMPUS projekta „Podrška i uključivanje studenata sa invaliditetom na visoko-obrazovnim institucijama u Crnoj Gori –SINC@HE“ delegacija MIDT-a je od 23-24.februara 2012. godine bila u radnoj posjeti Univerzitetu Macerate – Italija. Radna posjeta je uključivala sastanke sa predstavnicima tri fakulteta i članova tehničkog osoblja Centra za Inovacije. Svrha sastanaka je bila da se istakne važnost visokoškolskih institucija za podršku studentskih centara i projekata za studente sa posebnim potrebama, integraciju servisa i specifičnih aktivnosti, društveno uključivanje i prava osoba sa invaliditetom, primjenu standarda za specifično učenje u školama za osobe sa posebnim potrebama itd.

Nakon toga je od 18. do 19. aprila 2012. godine delegacija MIDT-a učestvovala u radu TEMPUS grupe koju je organizovao Univerzitet Mediteran u Podgorici.

Zatim je delegacija MIDT-a od 27-29. avgusta 2012. godine bila u radnoj posjeti Univerzitetu Makedonije u Solunu – Grčka.

Radna posjeta je uključivala sastanke sa drugim partnerima TEMPUS projekta. Kao nastavak aktivnosti u projektu, 10.decembar je održana konferencija TEMPUS projekta u Podgorici. U okviru Konferencije koja je imala naziva “Conference SUPPORT@ME bili su organizovani i okrugli stolovi na temu: “Prava osoba sa invaliditetom i njihova

pristupačnost Visokoškolskom obrazovanju i "Servisi podrške za osobe sa invaliditetom u visokoškolskom obrazovanju, primjeri dobre prakse .

EVROPSKA REGIONALNA INICIJATIVA e- PRISTUPAČNOSTI U CENTRALNOJ

I ISTOČNOJ EVROPI

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije učestvuje u projektu e-pristupačnosti od decembra 2011.godine. Dana 22. juna 2012 godine je održan drugi po redu virtuelni sastanak sa predstavnicima ITU (Medjunarodna Unija za Telekomunikacije) kao konsultantima ove regionalne inicijative, i predstavnicima Srbije, Rumunije, Poljske, Češke, Irske i Malte. Za 29. Jun je zakazan i treći sastanak po redu vezano za ovu tematiku.

Cilj ovog projekta je da se, shodno WTDC-10 Rezoluciji 17 (rev.Hyderabad, 2010), omogućiti

- e-Pristupačnost u Centralnoj i Istočnoj Evropi(internet i digitalna televizija) za slijepe osobe i osobe sa oštećenim vidom
- digitalno emitovanje
- ICT aplikacije, uključujući i e-health

To podrazumijeva

- Formiranje nacionalnih i regionalnih specializovanih biblioteka/baza podataka kako bi se omogućio širok pristup preko interneta za slijepe osobe i osobe sa oštećenim vidom ovom sadržaju
- Uspostavljanje relevantnih olakšica (hardverskih i softverskih) i primjena treninga za korisnike i instruktore
- Promovisanje i podsticanje široke primjene servisa pristupa preko digitalne televizije.

Cilj konsultativnog sastanka je bio da se:

- identifikuju izazovi u pocetnoj fazi
- predstave WTDC odluke o Regionalnoj inicijativi
- predstavi projekat

Nadležnosti države koja bi bila izabrana za ovaj pilot projekat će biti:

- upravljanje cijelim projektom i podrška operativnih troškova na državnom nivou
- predstavljanje izvještaja za diseminaciju stečenih znanja i iskustva
- kreiranje javnih/privatnih partnerstva u državnom nivou
- su-organizovaje događaja za prikupljanje fondova
- potpuna implementacija tehnologija za pomoć na državnom nivou nakon ocjenjivanja pilot projekta.

Nadležnosti ITU-a će biti da pokrije najmanje 3 pilot projekta u najmanje 3 države u toku sledeće dvije godine, a pokriće i 10% preliminarnih troškova koje će imati svaka država (do 25.000 USD).

Ukupne investicije za ovaj budžet za jednu godinu uključujući i godišnje troškove za stalno zaposleno osoblje bi bilo 315.550 USD, od kojih 200.000 za škole i biblioteke, 55.000 za ICT u Telecentrima i 60.550 za godišnje troškove za stalno zaposleno osoblje.

IPA PREKOGRANIČNA SARADNJA

Početkom novembra 2012. godine, počelo se sa pripremom dokumentacije za kandidovanje zajedničkog projekta sa Ministarstvom za Inovacije i ICT Republike Albanije, a na osnovu susreta i načelnog dogovora Ministra Lazovića i Ministra Polo Ministarstva za Inovacije i ICT Republike Albanije, održanog u maju 2012.godine u Ženevi. Dogovorene je intenzivnija saradnja dva Ministarstva na poljima od zajedničkog interesa. Projekat ima radni naziv **Blagoslov Prokletija: Autoput Brodbanda**, koji razmatra Broadband kao efektivan način socio-ekonomskog i turističkog razvoja udaljenih planinskih pograničnih područja Albanije i Crne Gore. Aplikacija je potpisana sa obje strane i proslijeđena na odobrenje.

INTERNA OBUKA ZA LINUX OS

U okviru aktivnosti koje su bile predviđene akcionim planom za 2012. godinu, a u cilju povećanja stepena korišćenja Open source tehnologija u državnim organima, održana je obuka za Linux OS. Ovom obukom obuhvaćene su osnovne komande Linux OS, kao i Apache web servera i MySQL database sistema kao i sugurnost sistema. Cilj kursa je bio da se polaznici upoznaju sa osnovama Linuxa i da kroz praktičan rad na času steknu određenu rutinu u administraciji Linux sistema.

RAZVOJ WEB SAJTOVA

Za potrebe određenih državnih institucija službenici MIDT-a su učestvovali su u izradi sajtova u open source rješenjima i to:

- web sajt za kampanju “Jedno od petoro
- web sajt Državne Revizorske Institucije www.dri.co.me
- web sajt Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki www.kontrola-nabavki.me
- web sajt ispitnog centra www.iscg.co.me

IPA-TWINNING

U okviru Twinning projekta “Ojačanje administrativnih kapaciteta informacionog društva u Crnoj Gori , 17.Oktobra 2012.godien održan je početni sastanak, na kojem su definisani dalji koraci realizacije ovog projekta u kojem, pored Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, učestvuju i partneri iz Estonije i Italije, tj. Akademija e-upravljanja Estonije kompanija CSI Piemonte iz Italije.

Komponenta br. 4 ovog projekat se tiče Procjene postojeće infrastrukture i definisanje seta pravilnika i procedura za Upravljanje Disaster Recovery sajta. U tom cilju, sredinom oktobra su u Crnu Goru stigli stručnjaci CSI Piemonte koji su sa zvaničnicima ministarstva započeli izradu i analizu spomenutih pravilnika. U novembru u posjeti je bila druga grupa stručnjaka koja se usredsredila na analizu Strategije razvoja informacionog društva i akcionog plana realizacije iste, kako bi se uskladila sa normama Evropske unije. Početkom decembra radna grupa MIDT-a je imala radnu posjetu prostorijama CSI u Torinu-Italija, i upoznala se sa njihovim načinom rada.

ADMINISTRACIJA WEB SAJTA WWW.GOV.ME

Službenici Sektora za informatičku infrastrukturu su zaduženi za sistemsku administraciju portala www.gov.me. Po. Pored svakodnevene podrške administratorima portala iz drugih institucija telefonskim putem, na zahtjev korisnika završena je obuka za službenike iz Sekretarijata za razvojne projekte, Poreske uprave i Uprave za inspeksijske poslove.

WTPF 2013 RADNA GRUPA

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije od januara 2012. godine učestvuje u radnoj grupi za pripremu izvještaja za peti Svjetski Telekomunikaciono/Informacioni Forum o pravilnicima komunikacionih tehnologija (WTPF - World Telecommunication /Information and Communication Technology Policy Forum) a u vezi javnih pravilnika koji se tiču interneta.

Povodom toga, 18. maja je odabran član iz MIDT-a koji će biti dio ove radne grupe, a za 5. jun je bio predviđen prvi sastanak radne grupe stručnjaka. Kako se nije na vrijeme obezbijedilo učešće, sastanku se pristupilo pomoću virtualne telekonferencije. Konferenciju je otvorio Generalni sekretar ITU-a, Dr. Hamadoun Toure, a imali su svoja izlaganja i Malcolm Johnson – Direktor zavoda za Standardizaciju Telekomunikacija, Francois Rancy – Direktor zavoda za Radiokomunikacije i mnogi drugi svjetski eksperti iz ove oblasti. Na ovom sastanku su predstavljeni i doprinosi na izradi ovog finalnog dokumenta, između ostalih i dokument poslat od strane Crne Gore, odnosno predstavnika ove radne grupe iz Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, 14. Marta 2012. godine vezano za zaštitu djece na internetu.

PRAVILNIK O INFORMACIONOJ BEZBEJDNOSTI

Na osnovu Zakona o informacionoj bezbejdnosti, donijet je Pravilnik o standardima informacione bezbejdnosti. Pravilnik je u Novembru 2012. godine proslijeđen na međuresorsko usaglašavanje.

JAVNI POZIVI ZA NADMETANJE

- **Tender za zakup telekomunikacionih usluga u 2012. godini**

Nakon pripreme tenderske dokumentacije raspisan je javni poziv za izbor najpovoljnije ponude za zakup telekomunikacionih usluga za potrebe državnih organa i organa uprave. . U okviru iste cijene u tražene uslove uključen je i 21 GE optički link koje koristi MUP. Nakon ponovljene procedure, zbog prethodnog poništavanja procedure od strane Državne komisije za kontrolu javnih nabavki, pristupilo se pregovaračkom postupku sa Crnogorskim telekomo A.D. Pregovaračkim postupkom je postignut dogovor o poboljšanju tehničkih karakteristika ponuđenih servisa za Partiju 1 i Partiju 3, i to za:

Partiju 1: MPLS i dodatni MPLS servisi

- Povećanje propusnih kapaciteta postojećih MPLS linkova do 4Mbps;
- Mogućnost priključenja dodatne **dvije MPLS** lokacije, po zahtjevu naručioca, kapaciteta do 4Mbps.

Partiju 3: Internet kapaciteti

- Povećanje ukupnih internet kapaciteta za 10 Mbps, koji će biti inplementirani na lokacijama koje definiše naručilac.

Nakon ponovnog odabira Crnogorskog Telekomu potpisan je Ugovor o zakupu telekomunikaicionih linkova 01.08.2012. godine.

- **Tender za obnovu antivirus licenci**

Javni poziv je raspisan za obnovu 3000 klijentskih antivirus licenci za potrebe državnih organa i organa uprave, kako bi se nastavilo korišćenje korporativnog Antivirus programa za sve računare na mreži državnih organa i odabran je jedan ponuđač.

- **Tender za održavanje i obnovu licenci CA**

Završen je postupak javne nabavke za izbor najpovoljnije ponude za održavanje Internog CA za potrebe državnih organa. Izabran je najpovoljniji ponuđač S&T i ugovor je potpisan 18.04.2012.godine. Predmet javne nabavke bio je produžetak Entrust Silver Support for Entrust Authority Security Manager za period od 12 mjeseci; Entrust Silver Support za period od 12 mjeseci for Entrust Entelligence Security Provider; 1st line support za period od 12 mjeseci: Odziv preko interenta i telefona tokom radnih sati. Vrijeme odziva 1 sat.

- **Tender za nabavku rezervnih dijelova za tekuće održavanje opreme**

Uz primjenu tehnike okvirnog sporazuma dana 06.08.2012 godine raspisan je tender. Otvaranje ponuda završeno 13.09.2012. Od dvije ponuđene ponude S&T Montengro i Digit Montenegro odabrana je najpovoljnija ponuda i izabran ponudjac Digit Montenegro.

- **Tender za nabavku usluga - Tehnička podrška za Microsoft servise**

Iako je kompletna procedura završena u skladu sa rokovima nije se javio ni jedan ponuđač.

UČEŠĆE NA EDUKATIVNIM SKUPOVIMA/PREzentACIJAMA

- IT skup na Žabljaku

U okviru tradicionalnog skupa na Žabljaku, MIDT je predstavilo dva važna strateška dokumenta koja su usvojena od strane Vlade Crne Gore krajem prošle godine, a to su Strategija razvoja informacionog društva od 2013. god do 2016. god. i Strategija korišćenja Open source tehnologija u Crnoj Gori.

- Prezentacija firme EMC

U organizaciji firme „Čikom“, održana je 8.maja 2012. godine prezentacija firme EMC iz domena izrade Disaster Recovery sajta. Prezentacija je bila edukativnog karaktera, pogotovo imajući u vidu činjenicu da se radi o rješenjima jednog od vodećih svjetskih vendora iz ove oblasti. Isti partneri su o ovoj temi prezentovali i 6.juna 2012. godine, kada je bilo riječi o metodama replikacije i uticaja na poslovno okruženje, kontinualnoj zaštiti, replikaciji na nivou backup sistema (*data domain, networker*) i Storage Based replikaciji (*SRDF i MirrorView*).

- Prezentacija o sigurnosnim rješenjima za bezbijednost informacija

U prostorijama MIDT-a, 5 juna 2012. godine je održana prezentacija o sigurnosnim rješenjima za bezbijednost informacija koje je predstavila firma Websense Triton koja je imala za cilj edukaciju o načinu i mehanizmu zaštite informacija koje se nalaze u okruženju. Prikazana su rješenja koja nudi ova firma kroz rješenja za kompletnu zaštitu cijele mreže, kao i zaštitu email i web saobraćaja kao i rješenja za mobilnu zaštitu informacija.

- Prezentacija IBM-a

Prezentacija kompanije IBM je održana 5. juna 2012. Godine. Bilo je riješi o rješenjima za konsolidaciju i unapređenje poslovanja i usklađivanju IT procesa sa poslovnim ciljevima. Uvodničar prezentacije bio je pomoćnik ministra Adis Balota.

- Prezentacija Pravno informacionog sistema

Dana 20.09.2012 godine održana je prezentacija Pravnog informacionog sistema za potrebe Službenog lista Crne Gore u hotelu City- Podgorica. Ovaj IS predstavlja zbirku podataka u elektronskoj formi i sadrži registar propisa i drugih akata objavljenih u

„Službenom listu“. Građani kao i zainteresovani prevredni subjekti mogu besplatno na sajtu da pristupe i detaljno se upoznaju sa sadržajem svih izdanja službenog lista Crne Gore.

- INFOFEST

30.09.2012 godine otvoren festival informatičkih dostignuća INFOFEST u organizaciji MIDT-a i konsultantske firme Biznis Link iz Beograda na kome su održane dvije prezentacije koje je pripremio Sektor za informacionu infrastrukturu. To su prezentacije projekta CIRT i Disaster Recovery.

- Prezentacija web rješenja za BlackBerry uređaje

Prezentacija kompanije m-tel o savremenim funkcionalnostima BlackBerry uređaja i softverskih rješenja koja su u višegodišnjoj upotrebi u policijama SAD, Kanade, Velike Britanije, Belgije, Holandije, Slovenije, i koja su razvijena za potrebe javne uprave.

- Prezentacija rješenja web portala Vlade CG za mobilne uređaje

Prezentacija web rješenja i unapređenja aplikacije web portala Vlade CG za mobilne uređaje, koju su održali stručnjaci iz Ict investment d.o.o. Podgorica.

Realizacija aktivnosti na osnovu Programa rada Vlade i materijali upućeni Vladi kroz tekuće aktivnosti

DOKUMENTA KOJA JE USVOJILA VLADA CRNE GORE

• Informacija o stanju mreže državnih organa sa predlogom mjera

Ministarstvo je pripremio i uputilo Vladi Informaciju o stanju mreže, u kojoj je opisan kompleksan komunikacioni sistem za razmjenu podataka koji pokriva teritoriju čitave Crne Gore. Opisana je bezbjednost mreže koja se prije svega ogleda kroz fizičku bezbjednost telekomunikacione opreme u Data centru zatim primjenom korporativnog antivirus programa, sigurnosnih firewall uređaja, definisanog upravljanja korisnicima i resursima na mreži kroz Active directory i kroz redovan monitoring mreže kojim se prati i vrši nadzor telekomunikacionih linkova. Dat je predlog mjera za dalje unapređenje redundantnosti linkova, uvođenje optičkih linkova u Institucijama koje imaju veći broj korisnika,

kriptovanje i zaštita saobraćaja za lokalnu mrežu i uvođenje optičkog linka za potrebe DR lokacije.

- **Informaciju o stanju Projekta "Pravno - informacioni sistem Crne Gore"**

Vlada je na sjednici od 10. Maja 2012. godine usvojila Informaciju o stanju Projekta "Pravno -informacioni sistem Crne Gore". Pravno-informacioni sistem predstavlja zbirku podataka u elektronskoj formi i sadrži registar propisa i drugih akata objavljenih u Službenom listu i druge podatke o pravnom sistemu Crne Gore, kao i vezu sa pravnim aktima Evropske unije. Važeći propisi i međunarodni ugovori koje je zaključila ili prihvatila Crna Gora, klasifikovani su po oblastima i podoblastima uređivanja i pregovaračkim poglavljima i potpoglavljima prava Evropske unije.

- **Informacija o stepenu implementacije Projekta CIRT u Crnoj Gori.**

Na sjednici Vlade od 14. Juna 2012. godine usvojena je Informacija o stepenu implementacije Projekta CIRT u Crnoj Gori. Početkom aprila pristupilo se fazi instalacije dodatnog softvera potrebnog za funkcionisanje CIRT portala. To su sistem za obradu incidenata, mailing lista i javni portal. Javni portal www.cirt.me predstavlja mjesto na kojem će svi posjetoci pored najnovijih vijesti iz ove oblasti moći da prijave incident preko sistema RTIR (Request Tracker for Incident Response) ili sigurnosni propust, da se informišu o vrstama cyber napada i sl. Nakon instaliranja CIRT portala i RTIR sistema, stručnjaci IMPACT-a su održali obuku za članove CIRT tima, kojoj su prisustvovali i članovi drugih institucija koje se bave zaštitom od sajber napada na internetu, kao što su Uprava Policije, Agencija za Nacionalnu Bezbjednost, Ministarstvo Unutrašnjih Poslova i Ministarstvo Odbrane

- **Informacija o stanju informatičke infrastrukture državnih organa i organa uprave sa kojom upravlja Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije"**

Ovim dokumentom data je analiza stanja kompletne infrastrukture uključujući opremu u data centru, zakup telekomunikacionih linkova, aktivnosti na DR lokaciji, bezbjednosti mreže državnih organa.

- **Elaborat sa definisanim nadležnostima državnih organa u borbi protiv Cyber (računarskog) kriminala"**

Ovaj dokument važan je za normalno funkcionisanje i definisanje nadležnosti i pozicija Nacionalnog CIRT-a i drugih institucija, a sačinila ga je međuresorna radna grupa. Dokumentom je takođe predstavljen i akcioni plan daljih aktivnosti u ovoj oblasti.

AKTIVNOSTI SEKTORA ZA ELEKTRONSKU UPRAVU

Realizacija obaveza iz programa rada Vlade

Analiza stanja e-uprave u Crnoj Gori - Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je izradilo materijal "Analiza stanja eUprave za 2011. godinu u Crnoj Gori". Materijal, je Vlada razmatrala u junu 2012. godine. Metodologiju po kojoj je urađena analiza su razvile Evropska komisija i kompanija CapGemini. Ova Analiza, koja čini sastavni dio programa razvoja eUprave, omogućila je pozicioniranje Crne Gore po rješenjima eUprave na evropskoj ljestvici, u odnosu na druge države, koje koriste istu metodologiju istraživanja. Po istraživanju Ujedinjenih Nacija (UN eGovernment Survey 2012), Crna Gora je na listi ranga svjetskog razvoja eGovernmenta sa 60-tog mjesta prešla na 57-o. mjesto u odnosu na 2010. godinu. Analiza stanja eUprave u Crnoj Gori prikazuje stanje online servisa za 2011 godinu. Razmatran je nivo sofisticiranosti skupa od 20 osnovnih servisa eUprave – 12 servisa za fizička lica i 8 servisa za pravna lica. U odnosu na prošlu godinu stanje eServisa se nije drastično promijenilo, ali jeste dovoljno da bi konstatovali da se ukupan nivo sofisticiranosti povećao. Servisi za pravna lica pokazuju porast sofisticiranosti u odnosu na prethodne godine. Ukoliko posmatramo posebno servise za fizička lica u odnosu na servise za pravna lica, možemo konstatovati da su servisi za pravna lica razvijeniji u odnosu na servise za fizička lica. Kad su u pitanju usluge za fizička lica (građane) samo neki od indeksa su popravljani, ali su mnogi na istom nivou u odnosu na prethodne godine. Ako pojedinačno posmatramo nivo sofisticiranosti dvadeset servisa u Crnoj Gori, može se konstatovati da se broj servisa razvijenih do drugog nivoa smanjio u odnosu na prethodne

godine (5 servisa je razvijeno do drugog nivoa). Sedam servisa zadovoljava drugi nivo, dok su pet servisa na trećem nivou razvijenosti. Potpunu online dostupnost zadovoljavaju tri servisa, od čega su dva za pravna lica. Takođe, ako se ovi podaci uporede sa podacima iz 2010. godine kada je sofisticiranost servisa za pravna lica iznosila 45%, a za fizička lica 36%, jasno se vidi da je trend rasta sofisticiranosti servisa za pravna lica veći nego za fizička lica.

Materijali kandidovani u skladu sa tekućim aktivnostima:

- **Informacije o toku realizacije projekta eDMS**, kandidovane su kvartalno, kako bi se ukazalo na probleme sa kojima se susrelo u toku implementacije, a takođe i uradio presjek stanja implementacije projekta. U informaciji su konstatovani problemi i predložena rešenja za prevazilaženje istih.
- **Informacije o aktivnostima na realizaciji i administraciji Portala eUprave**, kandidovane su kvartalno, kako bi se dao presjek stanja na projektu „Portal eUprave“, a takođe i konstatovali problemi u implementaciji i date mjere za prevazilaženje istih.
- **Predlog za izmjenu zaključaka Vlade Crne Gore broj 03-6869/2 sa sjednice od 22. jula 2010. godine vezano za nacionalni internet domen.me, kandidovano u julu 2011.godine.** Predlog za izmjenu zaključaka je urađen sa ciljom da se Ugovor sa Agentom registracije domena .ME produži kao i da se tačno definiše način registracije premium domena sa rezervisane i premium liste.
- **Predlog Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o načinu i uslovima korišćenja domena ispod nacionalnog internet domena Crne Gore ".ME", kandidovano u septembru 2012.godine, a u cilju postizanja pune valorizacije nacionalnog domena Crne Gore i u komunikaciji sa agentom registracije, zaključeno je, da je neophodno bolje regulisati izdavanje premium domena sa liste rezervisanih domena. Shodno tome, u skladu sa Aneksom Ugovora od 24.07.2012. godine precizirana je Procedura i uslovi alokacije premijum domena van aukcije.**
- **Izrada uredbe o kancelarijskom poslovanju i Uputstva za elektronsko kancelarijsko poslovanje-** Ministarstvo unutrašnjih poslova je pristupilo izradi

nove Uredbe o kancelarijskom poslovanju, obzirom da je postojeća donešena 1992. godine i javila se jasna potreba za izradu nove. S tim u vezi, predstavnici Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije su učestvovali u izradi nove Uredbe, kako bi se u Uredbi prepoznala mogućnost elektronskog kancelarijskog poslovanja. U Uredbi je definisana potreba izrade Pravilnika o elektronskom kancelarijskom poslovanju i za izradu istog je zaduženo Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije.

Realizacija informatičkih projekata

Web portal elektronske uprave – Projekat **Web portala eUprave**, koji je pušten u rad u aprilu 2011. godine, ima za cilj stvaranje fleksibilne platforme, zasnovane na primjeni najnovijih informaciono-komunikacionih tehnologija, kojom bi se transformisali određeni postojeći servisi koje država pruža građanima i stvorilo okruženje za kreiranje novih i dalje unapređenje postojećih servisa. Ovaj projekat je urađen po standardima EU i čini temelj elektronske uprave (eUprave).

Ovaj portal će na jednostavan, transparentan i brz način, omogućiti državnim institucijama pružanje svojih usluga elektronskim putem i njihovo oblikovanje prema potrebama korisnika (građana, privrede i drugih institucija). Sa druge strane korisnici će na lak i bezbjedan način moći da iskoriste elektronske usluge (eServisi) koje im nude državne institucije, da elektronskim putem izvrše njihovo plaćanje (ePayment) i da dobiju detaljnije informacije, bez potrebe za dolaskom na šalter, odlaskom u banku i sl.

Portal će biti prilagođen osobama sa posebnim potrebama (eAccessibility), a posebna pažnja je posvećena i aktivnoj komunikaciji između korisnika sistema i davaoca usluga, što će uticati na povećanje kvaliteta usluga koje će se pružati preko ovog portala.

Portal podržava više kategorija korisnika od anonimnih, registrovanih mail nalogom do registrovanih pomoću kvalifikovanih i važećih digitalnih certifikata koje je izdalo neko od registrovanih certifikacionih tijela (CA) u Crnoj Gori.

Na portalu se trenutno nalazi 29 usluga koje pružaju 11 institucija i to:

- **Agencija za zaštitu životne sredine** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Prijava plastične ambalaže za pravna lica** - usluga je namijenjena pravnim licima i zahtijeva digitalni potpis;
 - **Prijava plastične ambalaže za preduzetnike** - usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva logovanje mailom;
- **Ministarstvo održivog razvoja i turizma** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Prijem prijava slučaja bespravne gradnje** - usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva logovanje mailom;
- **Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Zahtjev za izdavanje mail naloga na domenu mail.me**, usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva logovanje mailom;
- **Poreska uprava** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Zahtjev za izdavanje uvjerenja o visini prihoda**- usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva digitalni potpis (za uslugu je potrebno izvršiti uplatu administrativne takse od 5 eura);
 - **Zahtjev za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu javnih prihoda** - usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva digitalni potpis (za uslugu je potrebno izvršiti uplatu administrativne takse od 5 eura);
 - **Zahtjev za izdavanje uvjerenja o visini prihoda (oslobođeno plaćanja)**- usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva digitalni potpis;
 - **Zahtjev za izdavanje uvjerenja o izmirenim obavezama po osnovu javnih prihoda (oslobođeno plaćanja)**- usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva digitalni potpis;
 - **Zahtjev za povraćaj više plaćenog doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje** - usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva digitalni potpis;
 - **Zahtjev za registraciju privrednih subjekata (bez digitalnog certifikata)** - usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva logovanje mailom;

- **Zahtjev za registraciju privrednih subjekata (potpis sa digitalnim certifikatom)** - usluga je namijenjena fizičkim licima i zahtijeva digitalni potpis.
- **Uprava za kadrove** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Prijava za pohađanje seminara** - usluga je namijenjena je korisnicima iz državne uprave koji posjeduju digitalni certifikat koji izdaje državni CA;
 - **Odjava sa seminara/kursa** - usluga je namijenjena korisnicima iz državne uprave koji posjeduju digitalni certifikat koji izdaje državni CA;
- **Agencija za duvan** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti prometa na veliko duvanskim proizvodima**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;
 - **Izdavanje odobrenja za obavljanje djelatnosti uvoza duvana, obrađenog duvana i duvanskih proizvoda**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;
- **Uprava za zaštitu konkurencije** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Obrazac zahtjeva za pokretanje postupka**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;
 - **Obrazac registra prijave sporazuma**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;
- **Uprava za antikorupcijsku inicijativu** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Prijava korupcije**, usluga je anonimna;
- **Zavod za statistiku MONSTAT** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Izveštaj o nastavnom osoblju i strukturi fakulteta, akademija umjetnosti i visokih škola u školskoj godini 2011/2012. godini**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;
 - **Izveštaj o upisu na posrediplomske studije u školskoj 2011/2012. godini**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;
 - **Mjesečni izvještaj industrije**, usluga zahtijeva digitalni potpis i namijenjena je pravnim licima;

- **Godišnji izvještaj o istraživanju i razvoju za naučno istraživačke ustanove i istraživačko-razvojne jedinice u 2011god.,** usluga je namijenjena privrednim subjektima i ne zahtijeva digitalni potpis;
- **Upitnik o predviđenim ulaganjima u istraživanje i razvoj za 2012. godinu,** usluga je namijenjena privrednim subjektima i zahtijeva digitalni potpis;
- **Agencija za zaštitu podataka i slobodan pristup informacijama** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **AZLP prijava zbirke ličnih podataka,** usluga je namijenjena fizičkim licima i ne zahtijeva digitalni potpis;
 - **AZLP registracija rukovoca zbirke ličnih podataka,** usluga je namijenjena fizičkim licima i ne zahtijeva digitalni potpis;
- **Privredna komora Crne Gore** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Registar eLicenci,** usluga je informativnog tipa i namijenjena je državnoj upravi kao i fizičkim i privrednim subjektima.
- **Ministarstvo unutrašnjih poslova** ima slijedeće servise na Portalu:
 - **Postupak i dokazi za izdavanje lične karte,** usluga je informativnog tipa i namijenjena je fizičkim licima;
 - **Postupak i dokazi za izdavanje pasoša,** usluga je informativnog tipa i namijenjena je fizičkim licima;
 - **Postupak i potrebni dokazi za izdavanje vozačke dozvole instruktorske dozvole i potvrde o poznavanju saobraćajnih propisa,** usluga je informativnog tipa i namijenjena je fizičkim licima.

Za sve institucije koje trenutno pružaju elektronske usluge na Portalu, održane su obuke u saradnji sa Upravom za kadrove. Obuke su bile interaktivnog tipa sa detaljnim objašnjenjem uloga koje je Portal prepoznao kroz sistem. U planu je da se ovakve obuke održe za sve nove korisnike portala, tj. službenike u institucijama koje objave nove servise odnosno elektronske usluge.

Nakon unapređenja Portal zaokružuje cjelinu od više međusobno povezanih sistema, a to su:

- Sistem za generisanje elektronskih usluga;
- Sistem za izvršavanje elektronskih usluga;
- Sistem za obrađivanje elektronskih usluga;
- ePlaćanje - sistem za integraciju sa sistemima za elektronsko plaćanje;
- Sistem za integraciju sa sistemima za dostavu dokumenata;
- Sistem za upravljanje elektronskim identitetom;
- Sistem za upravljanjem sadržajem Portala (CMS – Content Management System);
- eParticipacija - sistem za elektronske javne rasprave;
- Sistem za generisanje elektronskih anketa (eAnkete);
- Sistem za elektronsko zakazivanje (eZakazivanje);
- Sistem za kreiranje Blogova, itd.

U cilju razmjene podataka između Portala sa drugim informacionim sistemima i registrima razvijeni su web servisi kao npr. Web servis za provjeru stanja kod trezora.

Modul za kreiranje elektronskih obrazaca na Portalu omogućava organima državne uprave i lokalne samouprave kreiranje elektronskog obrasca koji će po svemu izgledati kao originalni u papirnoj formi. Samim tim obezbijedeno je jednostavno, brzo i pouzdano formiranje i najkompleksnijih obrazaca. Kreiranje elektronskih obrazaca se postiže kompozicijom bogate ponude elemenata, a da bi se taj postupak uspješno i efikasno obavio nijesu potrebna napredna računarska znanja korisnika. Modul za kreiranje obrazaca obezbijeduje podjelu elektronskih obrazaca na više tab-ova, definisanje obaveznosti unosa podataka, različite tipove polja (numeric, alfanumeric, alfa ili svi karakteri uz podržanu multijezičnost), izbor veličine slova i fonta, upotrebu predefinisanih polja (JMB, MB, PIB), povlačenje određenih podataka iz profila korisnika, kontrolu validnosti za određena polja, povezivanje sa šifrarnicima, povezivanje sa drugim registrima koristeći web servise, međusobna uslovljenost prikazivanja pojedinih sekcija, i drugo. Na ovaj način, Portal daje mogućnost organima državne uprave i lokalne samouprave da praktično bilo koju uslugu

koju pružaju fizičkim ili pravnim licima, učine dostupnom i u elektronskoj formi. Takođe, Modul za kreiranje obrazaca organima državne uprave i lokalne samouprave obezbjeđuje da niz podataka iz kreiranog obrasca automatski provjeravaju u svojim informacionim sistemima, kao i provjeru u određenim registrima, ukoliko to konkretna eUsluga zahtijeva.

Pored navedenih funkcionalnosti Portala, službeniku je pružena mogućnost, ukoliko uoči izvjesne nepravilnosti u podnijetom zahtjevu da isti vrati na doradu. Takođe sistem obezbjeđuje pravovremenu informaciju podnosiocu zahtjeva o statusu njegovog predmeta, što znači da - registrovan korisnik Portala u svakom trenutku može pratiti promjene statusa podnijetog zahtjeva za što je zadužen obrađivač koji posebnom funkcijom ima mogućnost da ga promijeni u skladu sa fazom u kojoj se postupak nalazi.

Sistem sadrži i interni komunikator koji služi za direktnu razmjenu poruka između podnosioca zahtjeva i obrađivača zaduženog za taj predmet. Portal nudi i mogućnost slanja elektronske pošte sa priloženim rješenjem od strane obrađivača u slučaju da je podnosilac zahtjeva odabrao takav način isporuke. Alternativa ovakvom načinu dostavljanja rješenja jeste njegovo prilaganje (uploadovanje) na Portal posle čega ga podnosilac zahtjeva jednostavno preuzima (downloaduje).

Uz zadržavanje svih funkcionalnosti Web verzije Portala mobilna verzija Portala je omogućila pristup Portalu putem WAP i XHTML internet pretraživača sa mobilnih telefona. Portal u ovom trenutku nudi mogućnost prijavljivanja na sistem putem email adrese i lozinke. Puna realizacija mobilne verzije Portala biće realizovana pošto se takav sistem (elektronski certifikat na SIM kartici mobilnog telefona) razvije od strane nekog od operatora u Crnoj Gori.

Projekat stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem – Pokretanjem programa stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem Vlada Crne Gore se opredijelila da ulaganje u obrazovanje, odnosno stručno osposobljavanje mladih ljudi koji završe fakultete, za šta će se naredne godine iz državnog budžeta obezbijediti 10 miliona eura. Korisnici ovog programa primaće naknadu u iznosu od 50% prosječne zarade u Crnoj Gori za prethodnu godinu.

Nakon analize propisa koji uređuju ovu oblast i kreiranja novog propisa stvorili su se uslovi za formalno pokretanje novog programa osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem bez radnog iskustva. Ovim je stvorena mogućnost da lica sa stečenim visokim obrazovanjem dobiju priliku za stručno osposobljavanje u trajanju od 9 mjeseci, koje će im se računati kao 12 mjeseci radnog iskustva, čime će steći uslov za polaganje stručnog ispita. U realizaciju Programa stručnog osposobljavanja su se mogla uključiti sva lica bez radnog iskustva koja su stekla visoko obrazovanje, a nalaze se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je realizovalo informacioni sistem za potrebe stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem koji se vodi u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem ("Službeni list Crne Gore", br. 38/12).

Saglasno potrebama za uspostavljanjem informacionog sistema podrške stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem i već uspostavljenog portala eUprava, kao jedinstvenog mjesta na internetu na kojem se nalaze sve elektronske javne usluge koje nude organi državne uprave, proširenje Portala je ubrzalo realizaciju tog informacionog sistema i korišćenjem postojećih resursa znatno smanjilo troškove realizacije ovog sistema.

Informacioni sistem za potrebe stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem, saglasno postojećoj zakonskoj regulativi obuhvata sljedeće poslovne procese:

- ☐ evidenciju Korisnika sistema;
- ☐ evidenciju visokoškolskih institucija;
- ☐ evidenciju poslodavaca;
- ☐ šifarnik klasifikacija oblasti nauke i tehnologije;
- ☐ vezu sa visokoškolskim institucijama;
- ☐ vezu sa Zavodom;
- ☐ vezu sa Upravom za kadrove;

- ☐ prijava poslodavaca;
- ☐ prijava za zapošljavanje;
- ☐ mjesečne izvještaje o zasnovanim radnim odnosima;
- ☐ statističke izvještaje;
- ☐ ostale procese saglasno Zakonu i podzakonskim aktima.

Sistem za upravljanje dokumentima – eDMS - eDMS (electronic Document Management System) je projekat čiji je glavni cilj informatizacija i elektronizacija kancelarijskog poslovanja u Vladi Crne Gore, u cilju podizanja efikasnosti, uštede vremena, smanjenja troškova i kvalitetnijeg upravljanja dokumentacionom građom. Ovim projektom će se stvoriti uslovi za stvaranje poslovnog rješenja koji će omogućiti efikasno poslovanje u skladu sa pravnim aktima, koji određuju ovu oblast rada, a njime će se obuhvatiti kompletan životni ciklus svih predviđenih dokumenata (od nastanka i zavođenja, pa do digitalnog arhiviranja). Rješenje će obezbijediti tehnološku osnovu za unaprjeđenje poslovnih procesa Vlade i ministarstava i njihovu integraciju u jedinstven informacioni sistem, koji zadovoljava najviše standarde po pitanju prilagodljivosti, brzine i bezbjednosti.

Produkcija rešenja je započeta u 13 ministarstava i to u:

- Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije
- Ministarstvu unutrašnjih poslova
- Ministarstvu kulture
- Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja
- Ministarstvu za ljudska i manjinska prava
- Ministarstvu rada i socijalnog staranja
- Ministarstvu nauke
- Ministarstvo finansija
- Ministarstvo odbrane
- Ministarstvo održivog razvoja i turizma
- Ministarstvo zdravlja
- Ministarstvo saobraćaja i pomorstva

- Ministarstvo ekonomije

U toku implementacije rješenja održano je niz obuka za sve službenike gore pomenutih ministarstava, kao i rukovodioce institucija. Takođe, održano je niz prezentacija sistema i niz sastanaka kako bi se svi korisnici bolje upoznali sa funkcionalnostima sistema i mogućnostima koje isti pruža.

AKTIVNOSTI SEKTORA ZA PROMOCIJU INFORMACIONOG DRUŠTVA

Misija Sektora za promociju informacionog društva jeste promocija i afirmacija korišćenja informaciono – komunikacionih tehnologija u svakodnevnom životu i radu i podizanje nivoa digitalne pismenosti u Crnoj Gori. Ciljna grupa su svi građani, a posebna pažnja je posvećena učenicima osnovnih i srednjih škola, studentima, penzionerima i osobama s invaliditetom.

Sve aktivnosti na ovom planu sprovode se kroz konkretne projekte. Važno je istaći da je u projektima, u njihovoj pripremi i realizaciji, bio angažovan veliki broj ICT stručnjaka, a naročito sa sva tri crnogorska univerziteta. Takođe, ostvarena je projektna saradnja sa ICT kompanijama iz naše Države, odnosno pojedini projekti su realizovani na principu privatno-javnog partnerstva.

Od projekata posebno bismo izdvojili: „10 za 10“ – 10 nagrada za 10 najuspješnijih ICT rješenja (projekat koji se realizuje već tri godine i koji je namijenjen studentima crnogorskih univerziteta); projekat „ Prvi izazov – Dobrodošli u Crnu Goru“ namijenjen crnogorskim programerima za realizaciju konkretnih projekata u oblasti programiranja na Android platformama (projekat realizovan u saradnji sa kompanijom Telemont); projekat „ Siguran internet – spajamo generacije“ namijenjen učenicima osnovnih škola, sa ciljem povećanja svijesti o bezbjednosti djece na internetu (realizuje se u saradnji sa kompanijom Telenor); projekat „ ECDL i za mene“ namijenjen osobama sa invaliditetom, a podrazumijevao je obuku za rad na računaru po ECDL standardima; Istraživanje o

bezbjednosti djece na internetu, prvo istraživanje ovog tipa u Crnoj Gori (u saradnji sa kompanijom E3 consalting) i dr.

Svi projekti su realizovani saglasno savremenim menadžerskim principima, sa precizno definisanim rokovima realizacije.

Pored ovoga, Sektor za promociju informacionog društva realizovao je nekoliko stručnih i promotivnih skupova iz ove oblasti, od kojih bismo posebno izdvojili INFOFEST (realizovan u saradnji sa kompanijom Biznis Link).

Ovaj Sektor bio je angažovan i u drugim aktivnostima, prije svega promocije projekata Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, od kojih bismo posebno izdvojili aktivnosti komunikacije s javnošću u projektu Centralni birački spisak.

Za svoje aktivnosti na planu promocije informacionog društva, za dvije godine, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je dobilo tri međunarodne nagrade: DISKOBOLOS 2010 (Beograd, decembar 2010.); DISKOBOLOS 2011 (Beograd, decembar 2011.); Nagrada Međunarodne unije za telekomunikacije (Ženeva, maj 2012).

Projekat „ edukativni softver za učenike osnovnih škola“

Period realizacije: januar 2012. – septembar 2012. godine

U cilju promocije informacionog društva i afirmacije znanja i vještina iz ove oblasti, u januaru 2012. godine započet je projekat pod nazivom “Eudaktivni softver”, namijenjen učenicima početnih razreda osnovne škole. On ima za cilj da djeci u ovom uzrastu približi rad na računaru, na lak, jednostavan i edukativan način, kao i da im omogući da tim putem savladaju osnove ovih vještina. Važno je istaći da se program, koji sadrži 82 modula, odnosno edukativna programa u formi interesantnih i zabavnih video-igara, oslanja na značajan broj obrazovnih segmenata, odnosno na znanja iz oblasti matematike, biologije, geografije, jezika, logičkog razmišljanja.

Kombinujući zabavni video – sadržaj u formi igre sa znanjima koja djeca stiču u školi, program ima za cilj da poveže segmente “redovnog” obrazovnog programa sa

neophodnošću sticanja informatičkih vještina, čime se dalje promoviše put Crne Gore ka cjelovitom digitalnom društvu, u kojem se najmlađima, odnosno osnovcima, na njima blizak i zanimljiv način, ukazuje na važnost i prednosti digitalne pismenosti. Tako zamišljen softver predstavlja koristan nastavni i demonstracioni alat čija je primjena moguća u mnogim segmentima obrazovnog procesa.

U prvoj fazi ovog projekta, u januaru 2012. godine, sprovedena je obuka za nastavnike i instalacija softvera u 9 osnovnih škola. U obuci su učestvovali nastavnici u sljedećim školama:

- “Oktoih”, Podgorica
- “Pavle Rovinski”, Podgorica
- “Radojica Perović”, Podgorica
- “Donja Ržanica”, Berane
- “Kekec”, Sutomore
- “21. maj”, Podgorica
- “Maksim Gorki”, Podgorica
- “Štampar Makarije”, Podgorica
- “Narodni heroj Savo Ilić”, Kotor

U drugoj fazi projekta, po preporuci Ministarstva prosvjete i sporta, sa čijeg portala se softver može preuzeti, ICT koordinatori u osnovnim školama, sa početkom nove školske godine, upućeni su na to da se, u radu sa najmlađim osnovcima, koriste prednostima ovog programa. Program, dopunjen uputstvom za korišćenje, jednostavan je i zabavan način za prenošenje osnovnih vještina iz oblasti digitalne pismenosti i posjeduje veliki potencijal da rad u školi, u velikom dijelu obrazovnih segmenata, učini interesantnijim, kako za osnovce, tako i za njihove nastavnike.

Projekat je realizovalo Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i nauke, Zavodom za školstvo i firmama partnerima.

Svečano uručenje ECDL indexa pripadnicima romske populacije

Datum realizacije: 8. februar 2012. godine

U cilju promocije informatičkog društva kod RAE populacije u Crnoj Gori, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije realizovalo je, u decembru 2011. godine, u Nikšiću, projekat informatičke obuke za pripadnike romske populacije. Obuka, koja je izvedena po ECDL standardima i realizovana od strane sertifikovanih predavača iz Ministarstva prosvjete i sporta, trajala je devet dana. Obuku je uspješno položilo 13 kandidata. Projekat je realizovan u saradnji sa nevladinim organizacijama koje okupljaju Rome.

U **srijedu, 8. februara** 2012. godine, sa početkom u **12 časova**, u Press sali Vladinog Biroa za odnose sa javnošću, održano je svečano uručenje ECDL indexa kandidatima koji su uspješno položili obuku.

ECDL indexe uručio je pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije, Radule Novović.

ECDL (European Computer Driving Licence) predstavlja međunarodno priznat sertifikat o poznavanju rada na računaru, odnosno suštinskih IT koncepata, praktičnih vještina i sposobnosti. Ovaj sertifikat, priznat u 148 zemalja svijeta, potvrđuje da je njegov vlasnik u potpunosti kompetentan za korišćenje personalnog računara i osnovnih programskih aplikacija. Posjedovanje ECDL sertifikata predstavlja prednost prilikom zapošljavanja i napredovanja u karijeri, u zemlji i u inostranstvu. Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je prepoznalo značaj i važnost ovog koncepta širenja i promocije informatičkih vještina. Podsjetimo, na Ivanovim koritima su održana tri kampa za mlade informatičare koji su se obučavali po ECDL standardima. Takođe, izvršena je obuka za osobe s invaliditetom kroz projekat „ECDL i za mene“. Sektor za promociju informacionog društva ulaže konstantne napore da, baš ovim putem, princip digitalne pismenosti u Crnoj Gori doživi neposrednu afirmaciju, i to naročito kroz projekte koji se realizuju u saradnji sa

marginalizovanim društvenim grupama i pojedincima, na putu ka njihovom temeljnom uključivanju kako u digitalno društvo, tako i u društvo u cjelini.

Potpisivanje Memoranduma o saradnji između Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije i Telenora Crne Gore

Datum realizacije: 17. februar 2012. godine

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije i kompanija Telenor Crne Gore potpisali su Memorandum o saradnji u petak 17. februara, u Press centru Vlade Crne Gore. Prisutnima su se, nakon potpisivanja, obratili Prof. dr Vujica Lazović, potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije i Kaaren Hilsen, izvršni direktor Telenora Crne Gore.

Memorandum o saradnji na projektu „**Spajamo generacije - Siguran internet za buduće generacije**“ Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije i Telenora Crne Gore ima za cilj podizanje svijesti u oblasti korišćenja informacionih tehnologija, obrazovanja i sigurnosti djece na internetu. On je nastao kao rezultat međusobnog razumijevanja u pogledu neophodnosti kreiranja digitalne sredine koja će, u najvećoj mogućoj mjeri, biti bezbjedna za njene najmlađe korisnike.

Potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović, nakon potpisivanja Memoranduma, izjavio je da ova saradnja predstavlja jednu vrstu potvrde atraktivnosti Crne Gore kao tržišta za renomirane kompanije. Izrazivši zadovoljstvo povodom spremnosti kompanija da pokažu društvenu odgovornost, gospodin Lazović je naglasio važnost privatno-javnog partnerstva u pogledu ostvarivanja zajedničkih ciljeva. Istakao je da Internet i savremene tehnologije predstavljaju nezaobilazan dio svakodnevnog života, koji sa sobom nosi rizike i mogućnost zloupotrebe. Stoga, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije kao nadležno ministarstvo ima obavezu da ukaže na ove pojave i iskoristi resurse u pravcu njihovog suzbijanja, želimo li razvijati zdravo i zrelo informaciono društvo.

Izvršni direktor Telenora Crna Gora, Kaaren Hilsen, ovom prilikom je izrazila zadovoljstvo povodom odluke da Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije i kompanija Telenor udruže snage u procesu stvaranja uslova da Internet i nove tehnologije postanu što bezbjednija sredina za najmlađe korisnike. Ona je istakla da, uz sve prednosti koje ovaj proces nosi sa sobom, moramo istovremeno biti svjesni opasnosti i rizika koji se takođe javljaju, kada su u pitanju sloboda govora, zaštita informacija i bezbjednost na Internetu. Pozvavši sve zainteresovane strane da uzmu učešće u procesu uspostavljanja pravila u pravcu smanjenja Internet nasilja i povećanja digitalne sigurnosti, Kaaren Hilsen je naglasila da „Spajamo generacije” za Telenor predstavlja važan i dugoročan projekat.

Projekat “10 za 10”

Period realizacije: mart 2012. – jun 2012. godine

Početkom marta 2012. godine, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, raspisalo je javni poziv za izradu idejnih rješenja na temu ICT-a, u cilju promocije informacionog društva, povećanja digitalne pismenosti, kao i podsticanja kreativnosti i inventivnosti mladih ljudi u oblasti informaciono-komunikacionih tehnologija. Konkurs je zaključen u maju mjesecu. Kao i prethodnih godina, 10 najboljih rješenja autorskih timova nagrađeno je sa po 2000 eura, po rješenju.

Pristigle radove ocjenjivala je kompetentna Komisija sastavljena od stručnjaka iz oblasti ICT-a, kojom je predsjedavao potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović.

Projekat “10 za 10 – 10 nagrada za 10 najboljih rješenja”, može se reći, već ima svoju tradiciju. Naime, 2012. godine ovaj Projekat realizovan je treći put, još jednom potvrđujući svoju vrijednost i važnost za studente crnogorskih univerziteta, kojima je prevashodno namijenjen.

Kao i prije tri godine, kada je Projekat pokrenut, i ove godine je uspio da svojim rezultatima nadmaši prvobitna očekivanja Organizatora, kako u pogledu masovnosti odziva tako i u pogledu kvaliteta i aplikativnosti pristiglih rješenja.

Interesovanje studenata za Projekat "10 za 10" veliko je od samog početka. O tome govore i same brojke – 2010. u Projektu je učestvovalo 107, a 2011. godine - 102 studenta. Ove godine su u Projektu "10 za 10", kroz autorske timove, učestvovala 162 studenta. Dodatni kvalitet i priznanje za važnost ovog Projekta predstavlja činjenica da su, kako 2010. i 2011. godine, tako i na konkurs objavljen ove godine, u velikom broju prijavili i studenti "neinformatičkih" fakulteta.

Važno je naglasiti da su, kako prethodnih, tako i ove godine, nagrađena rješenja pokazala izuzetno kvalitetnim, kako u pogledu inovativnosti i ideje, tako i u pogledu njihove mogućnosti primjene. Stoga, posebno zadovoljstvo predstavlja činjenica da su neka od njih našla i svoju primjenu u praksi, što predstavlja priznanje po sebi. Poseban stimulans za studente da uzmu učešća u ovom Projektu je činjenica da je on uvijek praćen snažnom marketinškom i PR kampanjom, a nagrađenima je omogućeno da se predstave na stručnim skupovima, poput INFOFEST-a, najznačajnijeg festivala informatičkih dostignuća u ovom dijelu Evrope.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je, na konkursu objavljenom ove godine, kroz Projekat "10 za 10", odlukom stručne Komisije, nagradilo sljedeće autorske timove, odnosno njihova rješenja:

Biljana Stanić Armin Kadrović	UM UM	Fakultet za informacione tehnologije	Test & Drive (Integrirani sistem za detektovanje alkoholisanog stanja)
Žarko Pumpalović	UM	Fakultet za informacione	
Nikola AntoniĆ	UCG	tehnologije Fakultet za	

		informacione tehnologije Ekonomski fakultet	
Boris Maksimović Nusret Popović	UCG UCG	Prirodno-matematički fakultet Elektrotehnički fakultet	Security Web Space
ilip Marković Miroslav Boljević Lazar Marković Ivana Jevrić Sava Grdinić	UM UM UCG UCG UM	Fakultet za informacione tehnologije Fakultet vizuelnih umjetnosti Elektrotehnički fakultet Ekonomski fakultet Fakultet za informacione tehnologije	Eco-retro eye of Montenegro
Ivan Knežević Ivana Ivanović ilip Petrović	UM UCG UCG	Fakultet za informacione tehnologije Filozofski fakultet Ekonomski fakultet	Usmjeri.me- Informator za učenike i studente
Lazar Bakić	UDG	Fakultet za međunarodnu	GAIA-digitalna biblioteka i plagijat detektor

Petar Rutešić	UCG	ekonomiju, finansije i	
Jovana Ramović	UM	biznis	
Srđan Ćuković	UDG	Prirodno-matematički fakultet Pravni fakultet Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis	
Luka Kostić	UDG	Fakultet za međunarodnu	Audio knjiga
Igor Telebak	UDG	ekonomiju, finansije i biznis	
Stefan Stojanović	UDG	Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis Fakultet za međunarodnu ekonomiju, finansije i biznis	

Marija Vujačić	UCG	Elektrotehnički fakultet	Sistem za ranu detekciju i prevenciju požara baziran na bežičnim senzorskim mrežama
Maja Vujačić	UM	Fakultet za poslovne studije	
Miloš Mugoša	UM	Fakultet za informacione tehnologije	E-vrtić
Predrag Glomazić	UM		
Edvin Demić	UM		
Maja Ajanović	UCG	Fakultet za informacione tehnologije	
Marijana Mirković	UCG	Fakultet za informacione tehnologije Pravni fakultet Filozofski fakultet	
Nikola Drakulić	UCG	Elektrotehnički fakultet	Informacioni sistem patronažne službe (registar statičnih i nepokretnih pacijenata)
Dejan Pejović	UCG	Elektrotehnički fakultet	
Stefan Ćulafić	UCG	Mašinski fakultet	Implementacija sistema inteligentnog prilagođavanja brzine u vozilima javnog prevoza
Nikola Mugoša	UCG	Elektrotehnički fakultet	

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije na skupu „INFORMACIONE TEHNOLOGIJE 2012“ na Žabljaku

Period realizacije: 27. februar – 2. mart 2012. godine

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije predstavilo se na 17. Naučno-stručnom skupu „INFORMACIONE TEHNOLOGIJE 2012“ na Žabljaku sa Strategijom razvoja informacionog društva 2012 – 2016 i Strategijom korišćenja open source tehnologija u Crnoj Gori. Organizator skupa bio je Univerzitet Crne Gore, uz koordinaciju Centra informacionog sistema (CIS), pod pokroviteljstvom Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije i Ministarstva nauke.

Na 17. Naučno-stručnom skupu „INFORMACIONE TEHNOLOGIJE 2012.“ koji je trajao od 27. februara do 2. marta održana je prezentacija naučnih i stručnih radova, debate, predavanja po pozivu, kratki edukativni kursevi i prezentacije naučnih, razvojnih i proizvodnih projekata i programa. Cilj skupa je sveobuhvatno i multidisciplinarno sagledavanje tema i aktuelnosti koje se tiču razvoja i primjene informaciono-komunikacionih tehnologija u svim sferama nauke, obrazovanja, industrije i društva uopšte. Kao posebne teme koje su razmatrane na Skupu, mogu se izdvojiti razvoj informacionog društva u Crnoj Gori od 2012. do 2016. godine, korišćenje open source tehnologija u Crnoj Gori, učešće visokoškolskih institucija Crne Gore u evropskim projektima, te uspješni ICT projekti.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je na ovom naučnom skupu, u okviru navedenih tema i u svojoj ulozi pokrovitelja Skupa, ali i kroz ulogu resornog ministarstva i nosioca razvoja informacionog društva u Crnoj Gori, pronašlo prostor za svoje učešće ostvarivši ga kroz predavljanje ciljeva i vizija dva ključna dokumenta, odnosno strategije.

Strategija razvoja informacionog društva 2012 – 2016 predstavlja sveobuhvatan dokument koji daje okvir za unapređenje informacionog društva do 2016. godine sa jasnom vizijom napretka: Crna Gora kao digitalno društvo. Strategija je vođena idejom razvoja koja

je usmjerena na sve – na privredu, civilni sektor, naučno istraživačke i obrazovne ustanove, kao i na državnu upravu koja je generator promjena u ovoj oblasti.

Strategija korišćenja open source tehnologija ima za cilj ukupan razvoj informacionog društva, kroz podršku svim subjektima koji se bave informacionim tehnologijama. Razvojem open source softvera, umanjuje se zavisnost institucija i društva od komercijalnih platformi, tj. od vlasničkih softverskih rješenja. Strateški ciljevi korišćenja OSS nijesu usmjereni protiv komercijalnih softvera, već su motivisani isključivo nadogradnjom postojećih rješenja, tamo gdje je to moguće, kao i podsticajem razvoja softverskih rješenja u Crnoj Gori, koja bi se, na ovaj način, mogla pojaviti i na drugim tržištima.

Radionica za ambasadore sigurnog interneta (Projekat „Spajamo generacije – Siguran internet”)

Datum realizacije: 9. mart 2012. godine

Potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju između kompanije Telenor i Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, započet je Projekat sigurnog interneta, „Spajamo generacije”, kao potvrda dugoročne zajedničke posvećenosti u oblasti povećanja bezbjednosti i zaštite djece na internetu, odnosno kreiranja sigurne digitalne sredine za najmlađe korisnike modernih tehnologija u Crnoj Gori.

Kao prvi korak u ostvarivanju ovog zajedničkog cilja – podizanje nivoa društvene svijesti o ovom pitanju i pružanje edukacije i vještina crnogorskoj djeci, njihovim roditeljima i nastavnicima, 9. marta, u Podgorici, održana je edukativna radionica za djecu – ambasadore sigurnog interneta. Na radionici je učestvovalo 20 učenika iz pet crnogorskih osnovnih škola:

- **“Blažo Jokov Orlandić” – Bar**
- **“Radomir Mitrović” – Berane**
- **“Lovčenski partizanski odred” – Cetinje**

- **“Ratko Žarić” – Nikšić**
- **“Maksim Gorki” – Podgorica**

Projekat „Spajamo generacije” vođen je idejom vršnjačke edukacije. Stoga, uloga Ambadora sigurnog interneta je presudna, jer su upravo oni bili ti koji su svojim vršnjacima u crnogorskim školama, u nastavku Projekta, ukazivali na prednosti korišćenja interneta kroz prizmu zaštite na njemu. Učenici su na radionici bili aktivno uključeno u predavanja koja su imala za cilj da osiguraju pozitivno internet iskustvo, istovremeno jačajući osjećaj sigurnosti u digitalnom okruženju. Zaštita ličnih podataka, društvene mreže i rizici od raznih zloupotreba, ali i pravila ponašanja na internetu, teme su koje su obilježile radionicu.

Cjelodnevnoj interaktivnoj radionici posebnu podršku je dalo Ministarstvo prosvjete i sporta. Zaposlenima Telenora kao predavači su se pridružili Radule Novović – Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Marina Matijević – Ministarstvo prosvjete i sporta, Damira Kalač – novinar i urednik u “Vijestima”, Vladimir Vulić – asistent na Ekonomskom fakultetu i jedan od osnivača pokreta Digitalizuj.Me, kao i Kristina i Duško Mihailović iz NVO Roditelji (Roditelji.me). Ova radionica je bila prvi korak u procesu vršnjačke edukacije koji je realizovan do sredine aprila 2012. godine.

Projekat „Prvi izazov: dobrodošli u Crnu Goru“

Period realizacije: mart 2012 – jun 2012. Godine

U cilju promocije informacionog društva i afirmacije programiranja na android platformama, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije pokrenulo je Projekat „Prvi izazov: Dobrodošli u Crnu Goru”. Projekat je realizovan u saradnji sa renomiranom ICT kompanijom Telemont.

Glavni cilj Projekta je razvoj, odnosno promocija informacionog društva kroz upotrebu savremenih mobilnih platformi i aplikacija, ali i promocija Crne Gore, odnosno njenih turističkih i drugih potencijala. Pored toga, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije prepoznalo je potrebu da se afirmišu i na neki način testiraju domaći programerski potencijali. To je i glavni razlog što je, i pored interesovanja koje je za ovaj Projekat dolazilo sa raznih strana, njegov fokus zadržan na mladim i inovativnim ljudima u Crnoj Gori, koji su spremni da pokažu svoje vještine u domenu programiranja na android platformi. Android je najpopularnija mobilna platforma na svijetu, razvijena od strane Open Handset Alliance, koji čini konzorcijum 86 kompanija, predvođenih kompanijom Google. Prema podacima za 2011. godinu, preko 50% smart telefona je na Android platformi i proizvodi ih više svjetskih proizvođača: Samsung, LG, ZTE, Huawei, HTC, Motorola, Sony Ericsson, Asus, Cisco itd.

Tema Projekta je izrada android aplikacije koja sadrži prezentaciju Crne Gore, odnosno njenih turističkih i drugih potencijala. Na konkurs je pristigao 31 rad. Broj pristiglih radova i njihov kvalitet, kako u domenu ideje, tako i u pogledu realizacije, prevazišli su prvobitna očekivanja Organizatora. Na naše zadovoljstvo, veliki broj rješenja pokazao je visoke domete u pogledu inovativnosti i vještine, što dalje potvrđuje činjenicu da Crna Gora, kao digitalno društvo u razvoju, može računati na svoje programerske potencijale. Obaveza je i namjera Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije da istraje u pogledu afirmacije tih potencijala ali i da, što je još važnije, uloži resurse kojima raspolaže u pravcu njegovog daljeg razvoja.

Pristigle radove ocjenjivala je komisija uglednih ICT stručnjaka, imenovana od strane Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, na čelu sa dr Milicom Vukotić, dekanom Fakulteta za informacione tehnologije na Univerzitetu Donja Gorica. Nagrađeno je 11 pristiglih radova. Nagrade su podijeljene u tri kategorije: **prva nagrada 3.000 eura, druga 2.000 eura i treća 1.000 eura**. Sljedećih osam autora rješenja nagrađeni su mobilnim telefonom.

Poseban segment ovog Projekta predstavlja kontinuirana promocija nagrađenih rješenja i njihovih autora, koja se najprije realizuje kroz odgovarajuću marketinšku i PR kampanju.

Neka od nagrađenih rješenja predstavljena su na festivalu informatičkih dostignuća – INFOFEST-u 2012. U komunikaciji sa drugim državnim institucijama, najbolje rješenje će dobiti i svoju primjenu u praksi, što predstavlja konačnu potvrdu njihovog kvaliteta ali i potvrdu važnosti ovog Projekta .

E-skills week - Nedjelja e-vještina

Period realizacije: 26 – 30. mart 2012.

Nedjelja e-vještina predstavlja inicijativu koju predvodi Generalni direktorat za industriju i preduzetništvo Evropske komisije, a koordiniraju je agencije DIGITALEUROPE i European Schoolnet. Suština projekta „Nedjelja e-vještina 2012.“, koji se, možemo reći tradicionalno, sprovodi jednom godišnje na evropskom nivou, ove godine bila je mobilizacija svih zainteresovanih u cilju informisanja mladih ljudi kako da steknu digitalne vještine i pronađu posao u digitalnoj ekonomiji. Promoteri “Nedjelje e-vještina” za ciljnu grupu imaju, prije svega, nezaposlene mlade ljude u Evropi. Naglasak je, tokom kampanje, bio na korišćenju digitalnog znanja u poslovnom svijetu, pri čemu su e-vještine (vještine korišćenja digitalnog znanja uopšte) označene kao preduslov za zapošljavanje generalno, a naročito u ICT oblasti, s obzirom na očekivani rast broja radnih mjesta za visokokvalifikovani kadar u ovom sektoru. Moto ovogodišnje kampanje bio je „e-skills: posao vas čeka”.

„**Nedjelju e-vještina 2012**”, koja je održana od 26. do 30. marta, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije u Crnoj Gori je obilježilo prijemom za studente - dvostruke dobitnike nagrade „10 za 10” i konferencijom o ACTA sporazumu. Dvostruke dobitnike nagrade „10 za 10” svečano je primio potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović.

Evropska “Nedjelja e-vještina” kao svoj krajnji cilj postavila je informisanje kako mladih, tako i profesionalaca, te malih i srednjih preduzeća, o širokom dijapazonu mogućnosti koje pred njih postavlja grupa poslova vezanih za ICT. Cjelokupne aktivnosti u okviru ovog projekta, koje su sprovedene zajedničkim učešćem industrije, prosvjetnih i državnih

organa, trajale su, na evropskom nivou, od januara do maja 2012. godine, sa naglaskom na period od 26. do 30. marta, kada je održana svečanost zatvaranja „Nedjelje e-vještina“, u Kopenhagenu, u naučnom centru Experimentarium.

Konferencija o ACTA sporazumu

Datum realizacije: 28. mart 2012. godine

U cilju sagledavanja posljedica koje bi eventualno potpisivanje ACTA sporazuma moglo imati za razvoj informacionog društva u Crnoj Gori, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije organizovalo je Konferenciju o ACTA sporazumu koja je održana 28. marta 2012. godine, na Ekonomskom fakultetu u Podgorici.

U uvodnom dijelu Konferencije prisutnima se obratio potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr **Vujica Lazović**. Ministar Lazović je istakao da, u doba digitalne ekonomije i društva znanja, važnost zaštite autorskih prava dobija sasvim nove dimenzije. On je, govoreći o društvenim i ekonomskim uslovima u kojima je ACTA nastala, međutim, posebno naglasio moguće negativne posljedice primjene ovog sporazuma i iznio stav Ministarstva koji je, prema Sporazumu u datoj formi, sadržao brojne rezerve.

O temi su govorili brojni stručnjaci različitih profila iz ICT kompanija, sa univerziteta, predstavnici NVO sektora, državne uprave i drugi. U ulozi uvodničara na Konferenciji bili su dr Adis Balota, pomoćnik ministra za informaciono društvo, dr Novak Adžić, direktor Zavoda za intelektualnu svojinu i Vladimir Vulić, saradnik na Ekonomskom fakultetu.

ACTA, ili trgovinski sporazum protiv falsifikacije (Anti-Counterfeiting Trade Agreement) je multilateralni međunarodni ugovor koji ima za cilj uspostavljanje međunarodnih standarda za zaštitu intelektualne svojine, odnosno za borbu protiv falsifikacije dobara, generičkih lijekova i autorskih prava. Potpisan je 1. oktobra 2011. godine. Pregovori o ovom sporazumu datiraju još iz 2006. godine. Potpisan je 1. oktobra 2011. godine, a potpisale su ga SAD, Australija, Japan, Kanada, Maroko, Novi Zeland, Singapur i Južna Koreja. U januaru 2012. godine, Evropska unija i 22 njene, države članice

takođe su potpisale ovaj sporazum. Da bi stupio na snagu, potrebno je da ga ratifikuje 6 država potpisnica. To je učinio samo Japan. Međutim, Evropski parlament je u, u julu 2012. godine, na plenarnoj sjednici, odbacio ovaj sporazum, navodeći da pojedine njegove odredbe predstavljaju prijetnju za građanske slobode.

„Prvi izazov” predstavljen na Elektro-tehničkom fakultetu

Datum realizacije: 9. april 2012. godine

U okviru Seminara o android aplikacijama koji je održan na Elektro-tehničkom fakultetu u Podgorici, predstavljen je projekat Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije „Prvi izazov – dobrodošli u Crnu Goru”.

Prezentacija Projekta izazvala je veliko interesovanje i prisustvovalo je više od 120 studenata i profesora Elektro-tehničkog fakulteta.

O Projektu su govorili Radule Novović, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije, Dragan Grubor, direktor prodaje kompanije “Telemont”. O Android platformama govorili su i prof. dr Igor Đurović i Miloš Milošević, direktor firme “leka”, a predstavljena je i android aplikacija Pošte Crne Gore.

Obilježen Međunarodni dan djevojčica u ICT - u

Datum realizacije: 26. april 2012. godine

Povodom Međunarodnog dana djevojčica u ICT-u, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije 26. aprila 2012. godine organizovalo je, na Univerzitetu Donja Gorica, Panel na kojem su govorili Sandra Veličković, sekretar Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, Milica Vukotić, dekan Fakulteta za informacione sisteme i tehnologije UDG, Dijana Kovačević, Ekonomski fakultet i Snežana Živaljević, ICT menadžer u Telekomu.

Na Panelu su učestovale učenice iz Gimnazije “Tanasije Pejatović”, Pljevlja, Gimnazije “Stojan Cerović Nikšić” i iz Gimnazije “Slobodan Škerović”, Podgorica.

Inicijator ove ideje, Međunarodna unija za telekomunikacije, prepoznala je neophodnost skretanja pažnje na činjenicu da se, u uslovima kada oblast ICT-a generiše najbolje plaćene i visoko pozicionirane poslove u svjetskoj ekonomiji, još uvijek relativno mali broj žena opredjeljuje da napreduje u ovom sektoru, u profesionalnom smislu. S tim u vezi, važno je istaći da se odgovarajućom kampanjom i prenošenjem pravih informacija, mora uticati na povećanje broja djevojaka i djevojčica koje se odlučuju da se obrazuju na ovom polju. Panelistkinje koje su se obratile crnogorskim gimnazijalkama su, u ovom kontekstu, govorile o relevantnim podacima za Crnu Goru, o svojim ličnim primjerima i iskustvima, kao i o primjerima dobre prakse. Nakon Panela, iz izjava i komentara prisutnih, moglo se doći do zaključka da su izlaganja dama koje su karijeru izgradile u ovoj oblasti, teme o kojima se govorilo, podaci koji su iznijeti i zaključci do kojih se došlo, naišli na pozitivan prijem kod prisutnih gimnazijalki. Ukazivanje na ovu problematiku, kao i afirmacija obrazovanja i zapošljenja u ovoj oblasti, a u kontekstu pozicije žena u crnogorskom društvu ali i svjetskoj privredi, zadatak je Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije kao resornog ministarstva za pitanja ICT-a. S tim u vezi, treba naglasiti da se afirmacija ove teme ne smije ograničiti na jedan dan u godini, već da je u pitanju problematika na kojoj treba insistirati kroz sve adekvatne aktivnosti koje se sprovode u cilju promocije informacionog društva u Crnoj Gori.

Nakon Panela realizovana je posjeta renomiranoj kompaniji Telemont. Stručnjaci iz Telemonta održali su učesnicama Panela prezentacije na sljedeće teme: SMART SHOP-a / 4 ekrana / Android / SMART TV, DATA ROOM-a i Optika do kuće. Kao i prezentacije Uloga komunikacija u savremenim bezbjednosnim sistemima / IP video interfon / Video nadzor-android aplikacija na tablet računaru i ADRIA sistem PAMETNE ZGRADE - daljinsko upravljanje PAMETNIM OBJEKTIMA.

Svečano uručenje nagrade ITU-a

Datum realizacije: 14. maj 2012. godine

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije dobitnik je ovogodišnje nagrade Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU) za "Promociju informacionog društva među osobama s invaliditetom".

Nagrade ITU-a se dodjeljuju u više kategorija, a Ministarstvo je osvojilo nagradu u kategoriji **"Etička dimenzija informacionog društva"**.

Nagradu je na Svjetskom samitu o informacionom društvu "WSIS orum 2012", koji se održava u Ženevi, u ime Ministarstva primio potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr. Vujica Lazović, a nagradu mu je uručio dr. Amadun Ture, generalni sekretar Međunarodne unije za telekomunikacije.

Svečanoj ceremoniji uručjenja nagrada prisustvovalo je više od četrdeset premijera i ministara iz zemalja Evrope i svijeta.

„WSIS Forum 2012” Svjetski samit o informacionom društvu predstavlja jedinstven Samit UN-a, nastao kroz dvije faze, pokrenut radi stvaranja jedne višestrane platforme, na kojoj će biti moguće baviti se pitanjima i problemima u vezi sa informaciono-komunikacionim tehnologijama kroz struktuiran i inkluzivan pristup na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou. Cilj WSIS-a je dostizanje zajedničke vizije, želje i posvećenosti izgradnji inkluzivnog informacionog društva, okrenutog razvoju i fokusiranog na korisnike, u kojem je svakom omogućeno da kreira informacije, da im pristupa, da ih koristi i dijeli sa drugima. Pod okriljem Samita, od 14. do 18. maja održan je forum, na kojem su bili prisutni predstavnici svih zainteresovanih strana, a na poziv Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU), Organizacije UN za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO), Konferencije UN za trgovinu i razvoj (UNCTAD) i Programa UN za razvoj (UNDP).

Ova nagrada, koja dolazi od krovne svjetske institucije za pitanja informacionog društva – Međunarodne unije za telekomunikacije, predstavlja izuzetno priznanje za Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, odnosno za napore koje čini u procesu izgradnje informacionog društva u Crnoj Gori, a naročito na planu promocije informacionog društva. Ovo je već treći put za dvije godine da Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije dobija neku međunarodnu nagradu. Naime, Ministarstvo je 2010. i 2011. godine dobilo uglednu međunarodnu nagradu iz oblasti ICT – „DISKOBOLOS“, takođe za projekte iz oblasti promocije informacionog društva.

Svečano uručenje nagrada za projekat „10 za 10“

Datum realizacije: 13. jun 2012

Svečano uručenje nagrada pobjednicima javnog konkursa za projekat „10 za 10“ održano je 13. juna 2012. godine u Vili Gorica. Nagrade je uručio predsjednik Vlade Crne Gore, dr Igor Lukšić, a prisutnima se obratio potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović.

Predsjednik Vlade, dr Igor Lukšić, rekao je, u obraćanju prisutnima, da je, u procesu izgradnje razvijenog društva, koje je bogato i u materijalnom i duhovnom smislu, važna uloga mladih. Informaciono društvo i moderne tehnologije imaju ključnu ulogu u savremenoj ekonomiji ali i u svakodnevnom životu. U tom smislu, izgradnja društva znanja, koje njeguje inovativan i preduzetnički duh, je imperativ, i na tom putu se treba kretati kroz razvoj i inovacije. Mladi, sposobni, slobodoumni i kreativni ljudi, za koje se otvaraju poslovi sutrašnjice, integralni su dio tog društva. Posebnu ulogu u tom smislu ima obrazovna politika. Predsjednik Vlade je istakao da, u Crnoj Gori koju na taj način gradimo, znanja i njihova valorizacija biće dostupni tako da se po njim ne mora ići u svijet. Naglasio je da je, zbog toga, Crnoj Gori potrebna nova generacija kreativnih ljudi koji će odgovoriti izazovima. Iz tog razloga, nagrade obavezuju, jer su pred nama velike mogućnosti, ali i obaveze. On je, na kraju, poručio nagrađenim studentima da istraju na putu kojim su zakoračili, i nastave da sami, ambiciozno i spremno, kreiraju sopstvenu budućnost.

Potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović je, nakon dodjele, u obraćanju prisutnima, izjavio da je projekat „10 za 10” jedan od najznačajnijih projekata u oblasti promocije informacionog društva u Crnoj Gori. Istakao je važnost ovog Projekta za podizanje nivoa digitalne pismenosti i njegovu ulogu kao podrške informatičkom inženjeringu. Navodeći da Crna Gora ima kadrovskih potencijala da bude konkurentna u svjetskom društvu znanja – odnosno informacija, ideja i inovacija, te da se to dokazuje upravo ovim i sličnim projektima, naglasio je da relevantne međunarodne institucije prepoznaju ovaj napredak. Ministar je istakao zadovoljstvo sa postignutim, ali je dodao da je pred nama veliki izazov i pozvao da svi zajedno radimo na razvoju na informacionog društva, u pravcu namjere da 2016. godine, po usvojenoj Strategiji razvoja, Crna Gora postane, po svim parametrima, razvijeno digitalno društvo.

Kviz „I Genius” (Projekat „Spajamo generacije”)

Datum realizacije: 16. jun 2012. godine

Uspješno realizovana pilot faza projekta **„Spajamo generacije – Siguran internet”** koji Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije realizuje u saradnji sa kompanijom Telenor, uz podršku Ministarstva prosvjete i sporta, obilježena je organizovanjem kviza I Genius, koji je održan je 16. juna, 2012. godine u Delta City-u. Kviz je okupio ambasadore sigurnog interneta, kao i učenike-takmičare iz škola koje su učestvovala u Projektu. Nastavnici i roditelji, koji su takođe važni učesnici cjekopunog Projekta, dali su i ovoj aktivnosti dali veliku podršku. Na kvizu su se u znanjima i vještinama u vezi sa temom Interneta, odnosno zaštite i bezbjednosti na njemu, takmičile ekipe iz pet osnovnih škola. Škole koje su učestvovala u Projektu su: “Blažo Jokov Orlandić – Bar, “Radomir Mitrović – Berane, “Lovćenski partizanski odred – Cetinje, “Ratko Žarić – Nikšić i “Maksim Gorki – Podgorica.

Takmičari su pokazali veliko znanje, a za osvajanje nagrada bila je potrebna i brzina. Prisutni su imali priliku da čuju interaktivnu prezentaciju na temu sigurnosti na internetu koju je održao Igor Dragičević iz Telenora.

Prva dva mjesta osvojili su takmičari iz Osnovne škole “Radomir Mitrović iz Berana, a treće mjesto pripalo je ekipi Osnovne škole “Lovčenski partizanski odred sa Cetinja.

Projekat „Spajamo generacije” pokrenut je u februaru 2012. godine sa ciljem da internet učini sigurnijim mjestom za djecu. Kreiran je tako da crnogorskoj djeci, njihovim roditeljima i nastavnicima, kroz interaktivne radionice orijentisane prije svega na vršnjačku edukaciju, pomogne u sticanju znanja i vještina neophodnih za jačanje osjećaja sigurnosti u digitalnom okruženju.

O obimu i značaju Projekta govore i statistički podaci - u sklopu Projekta su organizovana dva trening seminara za 20 ambasadora sigurnog interneta, kao i 40 radionica vršnjačke edukacije za preko 1000 učenika šestog i sedmog razreda iz pomenutih pet osnovnih škola. U nastavku Projekta, obzirom da je on ovim takmičenjem zaokružio svoju pilot fazu, planirano je da se iskoriste stečena iskustva i na temeljima dosadašnjeg rada nastavi sa realizacijom radionica, obuke i medijske kampanje koji bi obuhvatili još veći broj škola i učenika, kako bi poruku i ideje Projekta prenijeli do što većeg broja ljudi.

Svečano uručenje nagrada za projekat “Prvi izazov: Dobrodošli u Crnu Goru”

Datum realizacije: 28. jun 2012. godine

Svečano uručenje nagrada pobjednicima javnog konkursa za projekat “Prvi izazov: Dobrodošli u Crnu Goru , koji je Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije realizovalo u saradnji sa kompanijom Telemont, održano je 28. juna 2012. u Press centru Vlade Crne Gore. Nagrade su uručili potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović i direktor kompanije Telemont, Željko Savović.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, sredinom marta, objavilo je javni poziv za projekat “Prvi izazov : Dobrodošli u Crnu Goru . Na konkurs je pristigao 31 rad – rješenja odnosno aplikacije za android platformu koje promovišu turističke i druge potencijale Crne Gore. Komisija, imenovana od strane Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, u čijem sastavu su ugledni stručnjaci iz oblasti ICT-a, odabrala

je najbolja rješenja. Nagrade su podijeljene u tri kategorije: prva nagrada 3.000 eura, druga 1.eura i treća 1.000 eura. Takođe, sljedećih osam nagrađenih dobili su mobilne telefone.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije prvu nagradu dodijelilo je timu - Milan i Filip Marković za aplikaciju "DivAct Montenegro".

Drugu nagradu dobio je tim - **Borko Rajković, Aleksandar Mihaljević i Ana Radoičić** za aplikaciju "Conquer Montenegro SE".

Treću nagradu dobio je tim - **Saša Šćepanović i Anton Jurovicki** za aplikaciju "MontApp".

Mobilne telefone od kompanije Telemont dobili su timovi :

- **Milovan Medojević i Jelena Ljucović** – za aplikaciju „Narodna kuhinja“
- **Lindon Camaj** – za aplikaciju „Ulcinj“
- **Miljan Mugoša** – za aplikaciju „Montenegrin Tourist Phrases“
- **Aleksandar Bojović, Saša Adžić** – za aplikaciju „Neka bude čisto“
- **Ognjen Miletić, Vasilije Spasojević** – za aplikaciju „Crnogorska jezera“
- **Mihailo Bogavac** – za aplikaciju „Vjerski turizam“
- **Iva Jestrović** – za aplikaciju „MNE“
- **Stevan Bogosavljević** – za aplikaciju „Wi i Montenegro“.

Prilikom dodjele nagrada, prisutnima se obratio potpredsjednik Vlade i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije, prof. dr Vujica Lazović. On je istakao da ovaj projekat pokazuje da Crna Gora posjeduje svoje programerske kapacitete i talentovane kadrove, naglasivši važnost modernih tehnologija za razvoj turizma, kao i značaj javno-privatnog partnerstva za promociju kvalitetnih IT rješenja.

Radule Novović, pomoćnik ministra za informaciono društvo, izjavio je prilikom dodjele nagrada da je glavni cilj ovog projekta kako promocija informacionog društva, tako i promocija Crne Gore. Dodao je da je njegov smisao kompatibilan sa Strategijom Ministarstva za korišćenje OpenSource tehnologija. Naglasio je da su glavni kriterijumi za

ocjenjivanje pristiglih radova bili funkcionalnost, aplikativnost, inovativnost rješenja, kao i širina njegove primjene. Izrazivši zadovoljstvo uspjehom Projekta, gospodin Novović je dodao da posebnu vrstu afirmacije nagrađenih rješenja predstavlja njihova primjena u praksi koja će biti sprovedena u saradnji sa drugim državnim institucijama.

Forum o sigurnom Internetu: „Osvoji Internet, surfuj bezbjedno”

Datum realizacije: 5. septembar 2012. godine

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije i kompanija Telenor, uz podršku Ministarstva prosvjete i sporta, u cilju zaokruživanja uspješne pilot faze projekta „Spajamo generacije”, organizovali su Forum o sigurnom Internetu, 5. septembra, u Delta City-ju, u Podgorici. Nastavak saradnje na projektu koji se bavi problemom bezbjednosti djece na Internetu i stvaranja sigurnog digitalnog okruženja najavljen je pod sloganom „Osvoji Internet, surfuj bezbjedno”.

Na o rumu je bilo riječi o ciljevima i rezultatima projekta pilot faze projekta, planovima za nastavak saradnje i rezultatima istraživanja na temu sigurnosti djece na Internetu, koje je realizovalo Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije. Pored predstavnika Ministarstva i Telenora Crna Gora, prisutni su imali priliku da čuju i izlaganja gostiju - predstavnika Telenor Grupe, i to u vezi sa temama EU inicijative za sigurnost djece na Internetu i društvene odgovornosti kompanija. Pozvanim predstavnicima državnih institucija, NVO sektora, medija i akademske zajednice, kao i roditeljima, obratili su se Kaaren Hilsen, izvršni direktor Telenor Crna Gora, Radule Novović, pomoćnik ministra za promociju informacionog društva, Vesna Vučurović, pomoćnik ministra za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje lica sa posebnim potrebama, u Ministarstva prosvjete i sporta, Ana Radulović, iz Telenora Crna Gora, zamjenik izvršnog direktora za korporativne poslove, Elisabeth Biering, iz Telenor Grupe, direktor za društvenu odgovornost, Ana Brodtkorb, iz Telenor Grupe, koordinator projekta EU inicijativa za sigurnost djece na Internetu i Adrijana Husić, iz Telenora Crna Gora, specijalista za odnose sa javnošću i društvenu odgovornost.

Otvarajući forum, izvršni direktor Telenor Crna Gora, Kaaren Hilsen izrazila je zadovoljstvo zbog učešća u Projektu i naglasila kako posebnu satisfakciju predstavlja činjenica da je kroz njegov razvoj bio vidljiv i napredak, kako u pristupu tematici kojom se Projekat bavi, tako i u društvenom nivou svijesti o ovom problemu. Ona je još jednom ponovila da sve partnere očekuje puno posla u ovom pitanju, ali i da pokazana dobra volja, te stručnost i posvećenost, i saradnja sa resornim Ministarstvima garantuju uspješan nastavak Projekta.

Radule Novović, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije, obratio se prisutnima govoreći o društvenom značaju Projekta i važnosti podizanja ukupne svijesti o neophodnosti uključivanja u proces izgradnje bezbjednog informacionog društva i pozitivne digitalne sredine. On je predstavio dio rezultata Istraživanja o bezbjednosti djece na Internetu, koje je Ministarstvo realizovalo u saradnji sa agencijom E3 iz Podgorice, istakavši da će podaci dobijeni ovim putem predstavljati osnovu daljeg rada na ovom pitanju i u tom smislu biti od ogromne koristi za nastavak Projekta.

Vesna Vučurović, pomoćnik ministra za predškolsko i osnovno obrazovanje i vaspitanje i obrazovanje lica sa posebnim potrebama iz Ministarstva prosvjete i sporta je također ukazala na značaj ovog projekta u obrazovanju djece i još jednom potvrdila podršku koje ovo Ministarstvo daje u realizaciji aktivnosti koje imaju za cilj da digitalni svijet učine sigurnim za najmlađe.

Nakon prezentacija predstavnika Telenor Grupe o inicijativama koje se sprovode, kao i planovima na nivou Evropske unije, kratko je predstavljen i plan nastavka projekta. Na Forumu se govorilo o planiranim novinama – širenje Projekta na 20 osnovnih škola u 10 gradova, a kao novitet u Projektu najavljen je i rad sa roditeljima, kao i veći fokus na targetiranu medijsku kampanju.

Prezentacija rezultata Istraživanja o bezbjednosti djece na internetu

Datum realizacije: 14. septembar 2012. godine

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je, u saradnji sa agencijom E3 iz Podgorice, u periodu od februara do maja 2012. godine, realizovalo Istraživanje o bezbjednosti djece na Internetu, u sklopu svog ukupnog angažmana na tretiranju ovog problema u crnogorskom društvu, a u kontekstu projekta „Spajamo generacije” koji realizuje u saradnji sa Telenorom Crna Gora. Konferencija za medije povodom objavljivanja rezultata Istraživanja održana je 14. septembra, u Press centru Vlade Crne Gore.

Rezultate Istraživanja prezentovali su Radule Novović, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije i Milica Daković, projekt menadžer agencije E3 Consulting iz Podgorice.

Prezentacija Pravno - informacionog sistema Crne Gore

Datum realizacije: 21. septembar 2012.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije i Javna ustanova Službeni list Crne Gore prezentovali su Pravno - informacioni sistem Crne Gore (PIS) 21. septembra 2012. godine, u sali hotela City u Podgorici.

Pravno-informacioni sistem predstavlja zbirku podataka u elektronskoj formi i sadrži registar propisa i drugih akata objavljenih u Službenom listu i druge podatke o pravnom sistemu Crne Gore. Pravno-informacioni sistem uspostavljen je u cilju daljeg unapređenja poslovnog ambijenta, eliminisanja biznis barijera, kao i daljeg podsticanja demokratizacije društva.

Na prezentaciji su govorili: Slavica Bajić, predsjednica Upravnog odbora Javne ustanove Službeni list Crne Gore, Momčilo Vujošević, direktor Javne ustanove Službeni list Crne Gore, dr Adis Balota, pomoćnik ministra za informaciono društvo i telekomunikacije i mr Mihailo Zečević, urednik Službenog lista CG.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije na II Sajmu praksi

Datum realizacije: 28. septembar 2012. godine

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije će sutra, 28. septembra 2012. godine, učestvovati na II Sajmu praksi u periodu od 12:00 do 17:00 sati, u shopping mall Delta City, Podgorica. Uprava za kadrove u saradnji sa Career Team-om realizovala je program u okviru kojeg je studentima završnih godina studija, sa državnih i privatnih fakulteta Crne Gore, omogućeno obavljanje prakse u državnim organima i privatnim kompanijama. Planirano je da studenti obave praksu u trajanju od tri mjeseca, od 1. novembra 2012. do 1. januara 2013. godine.

Cilj ovog projekta je da na Sajam dođu mladi ljudi različitih obrazovnih profila i interesovanja kako bi dobili priliku da obave praksu i upoznaju način rada i funkcionisanja državnih organa ili privatnih kompanija i unaprijede svoja znanja i vještine.

Na II Sajmu parksi predstavilo se 25 organa državne uprave i 15 privatnih kompanija.

XIX Festival informatičkih dostignuća – INFOFEST 2012

Period realizacije: 30. septembar – 6. oktobar 2012. godine

INFOFEST 2012, centralno regionalno ICT okupljanje, koje je odlukom Vlade Crne Gore proglašeno manifestacijom od državnog značaja, održan je od 30. septembra do 6. oktobra u Hotelu „Maestral“, u Miločeru, pod sloganom **„Trebaju nam mostovi“**. INFOFEST 2012 realizovan je u saradnji Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, kao nosioca i glavnog pokrovitelja **e s t i v a l a**, i konsultantske kompanije „Biznis Link“ iz Beograda.

Programske forme su podrazumijevale INFOFEST-izložbu (štand postavka u slobodnim prostorima hotela „Maestral“), prezentacione sadržaje, izlaganje autorskih radova i posebne programske sesije. Status zvaničnog učesnika u programu imalo je 40 ICT kompanija i drugih institucija. XIX Festival je, u okviru posebne ceremonije, zvanično

otvorio predsjednik Skupštine Crne Gore Ranko Krivokapić. Trećeg radnog dana, IN O E ST je zvanično posjetio predsjednik Vlade Crne Gore, dr Igor Lukšić.

Pored izložbenog i prezentacionog nastupa kompanija-učesnica, kao posebni (specijalni) programi na INFOFEST-u su realizovani i sljedeći programi:

- X Međunarodna konferencija regulatornih tijela u sektoru elektronskih komunikacija „Implementacija regulatornog okvira Evropske Unije iz 2009. godine u nacionalnom zakonodavstvu u oblasti elektronskih komunikacija“
- International Workshop on Emerging Communication Technologies – WECT 2012
- Drugo menadžment savjetovanje poštanskih uprava regiona „Od bajtova do biznisa“
- Pozivno predavanje „Possible Impact of Internet Governance“ - Dejan Cvetković, CTO - Microsoft CEE
- Regionalna ECDL konferencija „Uloga digitalne pismenosti u razvoju društva zasnovanog na znanju“
- Pozivno predavanje „Kultura bezbjednosti u Cyber-svijetu“ – Vanesa Čačković, Ericsson NT
- Okrugli sto „Poziv 112 za IT kompanije u regionu: Kako protiv krize na IT tržištu?“
- Savjetovanje „Informacione tehnologije u kontekstu razvoja saobraćaja“
- Specijalni prezentaciono-promotivni program MIDT-a

Na osnovu odluke Stručnog odbora, na IN O E ST-u 2012 su predstavljena 24 autorska rada odabrana po Javnom pozivu Organizatora. Radovi su publikovani u Festivalском Katalogu. Najuspješnijim učesnicima estivala su, na završnoj ceremoniji, uručene nagrade i priznanja.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je, pored svoje uloge nosioca Festivala, nastupilo sa svojim posebnim prezentacionim programom. Specijalni program MIDT je uključivao sljedeće projekte:

- **Pozicija nacionalnog CIRT u sistemu cyber-bezbjednosti u Crnoj Gori**
- **Prezentacija rješenja nagrađenih u okviru projekta „10 za 10“ za 2012. godinu**

- **Prezentacija rješenja nagrađenih u okviru projekta „Prvi izazov – Dobrodošli u Crnu Goru”**
- **Prezentacija projekta „Disaster Recovery”**
- **Projekat HOMER: Otvoreni pristup podacima u Crnoj Gori – mit ili bliska budućnost?**
- **„Private Cloud” u organima državne uprave**
- **Projekti e-Uprave**

Sprovedenom akcijom „Mladi informatičari na IN O EST-u“ omogućeno je da više od 200 studenata crnogorskih univerziteta i učenika tematskih škola organizovano i besplatno posjete INFOFEST.

Radionica: „Zaštita djece na Internetu”

Datum realizacije: 29.11.2012.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, 29.novembra 2012. godine organizovalo je Workshop "Zaštita djece na Internetu" za direktore i ICT koordinate osnovnih škola u Crnoj Gori. U ulozi predavača pojavili su se stručnjaci iz oblasti ICT-a, predstavnici partnerskih kompanija u procesu izgradnje sigurne digitalne sredine za djecu (Telenor, Microsoft), predstavnici obrazovnih ustanova iz osnovnih škola i sa univerziteta, kao i predstavnici oba ministarstva.

AKTIVNOSTI ODJELJENJA ZA MEĐUNARODNU SARADNJU I EVROPSKE INTEGRACIJE

Nastavljene su aktivnosti povodom pristupanja **Programu Eropske unije ICT PSP – ICT Policy Support Programme – Program podrške politici informaciono – komunikacionih tehnologija**. Predstavnici u ovoj inicijativi su prisustvovali dijelu sastanaka Komiteta u Briselu, u skladu sa finansijskim mogućnostima. Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je, shodno učešću Crne Gore u ovom programu, 9.

marta u Podgorici organizovalo Info dan, uz učešće stručnjaka iz Brisela. Seminaru su prisustvovali predstavnici državih institucija i privatnih kompanija iz oblasti informaciono komunikacionih tehnologija.

Nastavljene su aktivnosti na projektu **Jačanje administrativnih kapaciteta u informacionom društvu**, koji je usvojen od strane IPA komiteta, čija implementacija je zvanično počela u septembru. U vezi sa tim, održan je početni sastanak, na kojem su definisani dalji koraci realizacije ovog projekta u kojem, pored Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, učestvuju i partneri iz Estonije (Akademija za e-upravljanje) i Italije (kompanija CSI Piemonte). Sredinom oktobra je započet rad na izradi i analizi pravilnika shodno 4. komponenti projekta u vezi aktivnosti Disaster Recovery. Krajem novembra je druga grupa stručnjaka radila na analizi Strategije razvoja informacionog društva i akcionog plana realizacije iste, u cilju usklađivanja sa normama Evropske unije. U period od 10-14. XII 2012. pet službenika iz MIDIT boravili su u Torinu, Italija, u vidu radne posjete kompaniji CSI, u cilju dalje realizacije ovog projekta.

Kontinuirano je rađeno na pripremi kvartalnih izvještaja analogno **Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju**, kao i na pripremi **Priloga godišnjem izvještaju Evropske komisije**. Izvještajima su obuhvaćene realizovane aktivnosti za dati period koje se tiču zakonodavnog okvira, implementacije projekata, jačanja administrativnih kapaciteta i sl. za oblast informacionog društva, mreža i usluga elektronskih komunikacija, kao i informisanja i komunikacija.

Povodom održavanja **sastanka Pododbora u martu, u Podgorici**, rađeno je na pripremi izvještaja shodno pitanjima Evropske komisije, koja je i u direktnoj komunikaciji, kroz aktivno učešće na sastanku upoznata sa realizovanim i planiranim aktivnostima iz oblasti elektronskih komunikacija, usluga informacionog društva i audiovizuelne politike. Evropska komisija je pozitivno ocijenila dosadašnje rezultate u oblasti informatičkog društva i medija, ukazujući na neophodnost jačanja administrativnih kapaciteta, prije svega u sektoru za elektronske komunikacije, kao i na izmjene i dopune zakona u cilju potpunog transponovanja pravne tekovine EU.

Formirana je **Jedinica za implemantaciju projekata** u sklopu Odjeljenja za međunarodnu saradnju i evropske integracije, u okviru koje su imenovani visoki programski službenik, službenik za programiranje i službenik za implementaciju. U maju je obavljena revizija od strane revizora Direktorata za proširenje, koja je obuhvatila provjeru uspostavljenog sistema i poznavanje procedura od strane svih aktera za samostalno upravljanje IPA sredstvima, shodno dostavljenom akreditacionom paketu Evropskoj komisiji. Zaposleni u Jedinici su kroz seminare i obuke aktivno učestvovali u aktivnostima u vezi sa ovim programom. Zaposleni u Jedinici su takođe učestvovali u izradi Priručnika o procedurama za potrebe programiranja i implementacije IPA, u dijelu koji se odnosi na IT poglavlje, kroz pisanje i komentarisanje poglavlja. Zaposleni u Jedinici su na osnovu obuka koje su pohađali dobili certifikate za Decentralizovano upravljanje IPA sredstvima. Obuka se sastojala od 6 seminara u Upravi za kadrove, u saradnji sa Sektorom za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći (C CU), Ministarstva finansija, kao i njemačkim konsultantskim kućama GIZ (Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit) i IEP (Institute für Europäische Politik), gdje se organizovao ciklus seminara iz oblasti EU fondova.

U julu je održan **sastanak Odbora u Briselu**, na kojem je posebno bilo riječi i o aktivnostima vezano za poglavlje 10, Informatičko društvo i mediji. U vezi sa tim, Evropska komisija je izrazila zabrinutost povodom definisanog roka za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje. Ukazano je i na druge obaveze, shodno zaključcima sa Podobora, održanog u martu u Podgorici.

Angažovanje u okviru **inicijative za elektronsku jugoističnu Evrope** bilo je pokriveno učešćem na sastancima, a prije svega kroz izvještavanje o realizovanim i planiranim aktivnostima.

Nastavljene su aktivnosti na pripremi posebnih izvještaja za Evropsku komisiju, zemalja regiona, za koje monitoring vrši **Cullen Internetational**. Riječ je o projektu kojim se kontinuirano prate realizovane aktivnosti shodno širokoj lepezi usluga elektronskih komunikacija i informacionog društva, u čijoj pripremi učestvuju Agencija za elektronske komunikacije i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije.

U oktobru je organizovana **TAIEX ekspertska misija**, u Podgorici, povodom transponovanja Direktive o audiovizuelnim medijskim uslugama. Trodnevnim konsultacijama na ovu temu, osim predstavnika MIDT prisustvovala su kolege iz MK i AEM. Uz pomoć TAIEX expeta iz Slovenije, pripremljen je nacrt tabele za transponovanje navedene direktive.

U novembru je formirana **radna grupa za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji, za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 10, Informatičko društvo i mediji**. Radna grupa je odmah započela aktivnosti na pripremi izveštaja o realizovanim obavezama i stepenu usklađenosti nacionalnog zakonodavstva sa direktivama Evropske inije.

U decembru je, u Briselu, održan **dvednevni eksplanatorni sastanak** na kojem je predstavljan pravna tekovina Evropske unije za poglavlje Informatičko društvo i mediji. Na sastanku je članovima radne grupe prezentiran pravni poredak EU u ovoj oblasti i date potrebne informacije i uputstva u pravcu dalje harmonizacije i primjene evropskog zakonodavstva.

Shodno potrebi pripreme brojnih drugih izveštaja iz resora različitih institucija, analogno imenovanju za kontakt osobu iz Ministarstva, kroz odgovore na upitnike od strane različitih organizacija na nacionalnom i međunarodnom nivou, pružana je podrška u vidu pripreme odgovora na pitanja i dostavljanju konkretnih informacija iz oblasti razvoja informacionog društva.

Kroz prisustvo brojnim sastancima, seminarima, konferencijama i sl. održavan je kontinuitet u smislu praćenja aktivnosti iz oblasti razvoja informacionog društva, medija i elektronskih komunikacija.

Kroz komunikaciju sa kolegama iz drugih sektora, drugih institucija, a posebno sa kolegama iz drugih zemalja, kao i do sada je dat doprinos sveukupnom pozitivnom imidžu Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije Crne Gore.

OSTALE AKTIVNOSTI MINISTARSTVA

Koordinirane su aktivnosti na sledećim projektima :

Informacioni sistem evropskih integracija

Monitoring rada Informacionog sistema evropskih integracija, tehnička podrška uključivanju novih korisnika portala za potrebe proširenja Portala koji se bavi praćenjem procesa pregovora. Broj korisnika WEB portala evropskih integracija odavno je prešao 1000 korisnika unutar mreže državnih organa i svakodnevno se povećava. Ministarstvo vanjskih poslova je obezbedilo WEB sertifikat koji će biti postavljen na hardverskoj infrastrukturi ovog portala, čime će se omogućiti pristup i korisnicima koji su izvan mreže državnih organa.

Centralni birački spisak

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je do donošenja Pravilnika o izmjenama i dopuni pravilnika o biračkim spiskovima (sredina jula 2012. godine) održavalo stari informacioni sistem za vođenje biračkih spiskova i Centralnog biračkog spiska, i radilo na razvoju novog informacionog sistema.

Prelaskom na novi informacioni sistem, uz korišćenje povoljnosti tehnološkog razvoja, opštine su dobile napredniji informacioni sistem i bolju komunikaciju odnosno upoređivanje podataka između opština, kao i mogućnost upoređivanja podataka sa podacima MUP i podacima iz Centralnog registra stanovništva.

Cilj novog Informacionog sistema za vođenje evidencije državljana Crne Gore koji imaju biračko pravo, u daljem tekstu IS CBS je da bude otvoren i proširiv informacioni sistem, koji omogućava automatizaciju svih poslovnih procesa. Sistem obuhvata više segmenata:

- vođenje biračkog spiska lokalne samouprave,
- objedinjavanje lokalnih biračkih spiskova u centralni birački spisak,
- vođenje centralnog biračkog spiska;

- vršenje analiza biračkih spiskova i obezbjeđivanje veze sa drugim sistemima u cilju povećanja kvaliteta i ažurnosti podataka;
- održavanje posebno izdvojene baze podataka radi pretraživanja podataka za građane i političke partije u skladu sa zakonskom regulativom koja reguliše ovu oblast;
- aplikativno rješenje za pristup preko WEB-a parlamentarnim strankama i podnosiocima potvrđene izborne liste;
- aplikativno rješenje za pretraživanje podataka koji se dostavljaju na CD-u parlamentarnim strankama i podnosiocima potvrđene izborne liste;
- web pristup za provjeru upisa u birački spisak po matičnom broju;
- sms servis za provjeru upisa u birački spisak po matičnom broju.

Da bi sistem profunkcionisao urađeno je sljedeće:

- Izvršena je instalacija i konfiguracija Windows 2008 Hyper-V platforme za virtualizaciju;
- Povezivanje Hyper-V servera na storage;
- Instalacija i konfiguracija 5 servera pod Hyper V;
- Instalacija i konfiguracija MS SQL baze podataka;
- Obuka korisnika iz svih opština na testnom okruženju;
- Migracija podataka sa starog na novi sistem;
- Puštanje WEB servisa;
- Puštanje u rad SMS servisa;
- Dijagnostika i otklananje problema usled nestanaka struje;
- Postavljanje i konfigurisanje opreme na 21 lokaciji;

- Testiranje sistema;
- Svakodnevni monitoring i analiza.

IS CBS je skalabilan, projektovan da podrži buduće teritorijalne promjene (kako uvođenje novih jedinica lokalne samouprave, tako i gradskih opština) odnosno povećanje broja korisnika ili transakcija.

Posebna pažnja je posvećena vezama sa drugim informacionim sistemima u kojima se vode podaci neophodni za ažurno vođenje biračkih spiskova, putem WEB servisa, kao i sistemima koji preuzimaju podatke iz ovog informacionog sistema (političkim partijama koje preuzimaju podatke u skladu sa Zakonom).

Sistem je otvoren za povezivanje sa drugim evidencijama koje vode državni organi, što će biti

Podrška funkcionisanju se vrši kako na centralnom nivou - monitoring hardvera, mreže i aplikativnog rješenja, kao i analiza podataka koji se objedinjavaju, tako i instaliranog sistema i programskog rješenje u jedinicama lokalne uprave. Podaci se trenutno objedinjavaju u centralnu bazu, koja je smještena u server sali Ministarstva i stanje je trenutno ažurno. U skladu sa navedenim analizama i svojom nadležnošću, Ministarstvo priprema i određene, zakonom definisane, izvještaje. Prelaskom na novi informacioni sistem, sve značajne izvještaje opštine trenutno mogu generisati na svom računaru.

Održavanje Centralnog registra stanovništva

Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte Vlade Crne Gore je na osnovu zaključka Vlade Crne Gore broj 06-750 od 6. aprila 2012. godine i zaključka Savjeta za privatizaciju i kapitalne projekte broj 01-103 od 06.04. 2012. godine, 09.04.2012. godine zaključio Ugovore sa članovima tima za održavanje Centralnog registra stanovništva za 2012. godinu, tačnije do 31.12.2012. godine.

U ugovorenom periodu tim za održavanje Centralnog registra stanovništva je u potpunosti realizovao ugovorene obaveze, što je rezultiralo nesmetanim funkcionisanjem sistema Centralnog registra stanovništva.

U trenutku potpisivanja Ugovora, Sistem Centralnog registra stanovništva je bio u nefunkcionalnom stanju što je i zaključak komisije za utvrđivanje stanja. Shodno Članu 18. navedenih Ugovora, projektni tim je bio u obavezi da sa predstavnicima naručioca izvrši pregled Sistema Centralog registra stanovništva i zapisnički konstatuje njegovo stanje, izvrši analize i da na osnovu nalaza predloži akcije koje su potrebne za dovođenje Sistema Centralnog registra stanovništva u optimalno stanje. Predložen je i minimalan set rezervnih dijelova koji su potrebni da bi se sistem mogao održavati.

Najveći uočeni problemi koji su identifikovani vezani su za eCRS dio sistema:

- Hardverski alarmi na storage sistemu i na Blade šasiji
- Otkaz ventilatora na IBM blade šasiji
- Otkaz baterijskih modula na kontrolerima storage sistema EMC Clariion CX4-120
- Potpuna nefukcionalnost bekap EMC networker sistema na eCRS-u
- Ne funkcionisanje ORACLE baze na eCRS-u
- Česti ispadi napajanja u eCRS dijelu sistema
- Kritičan nivo prostora za smještaj podataka u glavnoj bazi iCRS dijela sistema.

Ozbiljnost navedenih problema uslovila je potrebu za hitnom nabavkom minimalnog seta rezervnih dijelova kako bi se Sistem mogao pustiti u rad. U tom smislu izvršene su sledeće aktivnosti:

- Izvršena reinstalacija ORACLE baze podataka na eCRS-u
- Importovani bazni korisnici eCRS-a i svi bazni objekti dovedeni u validno stanje
- Izvršena sinhronizacija podataka iCRS-a i eCRS-a
- Web servis eCRS-a doveden u funkcionalno stanje
- Izvršeno čišćenje dijela iCRS-a na lokaciji Ministarstva za infomaciono društvo i telekomunikacije
- Izvršena zamjena dva baterijska modula za EMC i ventilator za Blade šasiji na eCRS-u.

Sistem je pušten u rad 24. maja 2012.

Po puštanju u rad, odmah se počelo sa dodavanjem novih korisnika na Sistem.

U toku redovnog održavanja Sistema i paralelno sa njim, vršeno je otklanjanje uočenih nedostataka u Sistemu i optimizacija konfiguracije pojedinih komponenti.

Aktivnosti koje su sporvedene tokom održavanja Sistema su:

- Otklonjene greške na Blade serveru Aplikativnog servera, u eCRS dijelu sistema
- Otklanjanje problema izazvanih otkazom klimatizacije u datacentru tokom juna 2012 godine
- Izvršena proširenje prostora za ORACLE bazu podataka iCRS-a
- Izvršen redizajn pristupnog mrežnog dijela eCRS
- Dijagnostičke procedure, rekonfiguracija i puštanje u rad bekap sistema EMC Networker na eCRS strani
- Instalacija i konfiguracija Vmware platforme za virtualizaciju u cilju virtualizacije dijela servisa i optimizacije u njihovom radu
- Instalacija i konfiguracija bekap domen kontrolera na eCRS dijelu sistema, u cilju poboljšanja pouzdanosti sistema na otkaze
- Gašenje dijela sistema u cilju obezbjeđenja minimalne funkcionalnosti servisa na eCRS strani prilikom otkaza ventilatora na IBM blade šasiji, a usled neadekvatnih temperaturnih uslova rada tokom jula 2012 godine
- Razrešavanje pending transakcija i dosihronizacija ORACLE baza u julu 2012 godine
- Test funkcionalnosti eCRS bekap sistema na testni MS SQL server koji je instaliran na VMWare platformi
- Test sistema zaštite prema eksternim korisnicima eCRS sistema
- Kloniranje i virtualizacije po jednog web i aplikativnog servera na postavljenu VMWare platformu u cilju poboljšanja mogućnosti brzog oporavka sistema od otkaza hardvera
- Dijagnostika i otklanjanje problema sa FC 8Gbps SFP modulom unutar EMC CX4-120 storage sistema u eCRS dijelu tokom avgusta 2012

- Otklanjanje problema i osposobljavanje sistema za rad u vanrednim uslovima poslije otkaza IBM UPS 10kW u iCRS dijelu sistema, osnovna dijagnostika uređaja u septembru 2012
- Razrešavanje pending transakcija i dosihronizacija ORACLE baza u avgustu 2012. godine
- Dijagnostika i zamjena problematičnog ventilatora u IBM Blade šasiji iCRS dijela sistema tokom septembra 2012
- Dijagnostika i oporavak sistema tokom otkaza internog diska na EMC CX4-120 storage uređaju iCRS dijela sistema tokom septembra 2012. Godine
- Razrešavanje pending transakcija i dosihronizacija ORACLE baza u septembru 2012. godine
- Generisanje i zamjena serverskih certifikata na svim serverima eCRS i iCRS dijela sistema u oktobru 2012. Godine
- Reizdavanje 200 korisničkih certifikata iCRS-a
- Proširenje raspoloživog storage prostora za Oracle bazu podataka u iCRS dijelu sistema u oktobru 2012. Godine
- Otklanjanje problema izazvanih nestankom električne energije u datacentru unovembru 2012 godine
- U decembru 2012. godine izvršena zamjena neispravnog hard diska na iCRS-u.
- U decembru 2012. godine izvršeno otklanjanje problema sa C svičem u SAN mreži iCRS-a.
- Na dnevnom nivou vršeni poslovi preventivnog održavanja iCRS-a (pregled alarma Sistema, pregled log-ova ...)
- Na dnevnom nivou vršeni poslovi preventivnog održavanja eCRS-a (pregled alarma Sistema, pregled log-ova ...)
- Izvršene intervencije po zahtjevima korisnika na iCRS-u.

U toku održavanja Sistema izrađen je i predlog projekta za povezivanje eCRS dijela sistema na Internet na siguran način, a u cilju omogućavanja pristupa eCRS servisu od strane korisnika koji nijesu uključeni u mrežu Državnih organa (MiD network). Saglasno projektu, izvršena je konfiguracija dijela opreme i povezivanje spoljnog firewall sistema na Internet

segment u mreži Državnih organa. Izvršeno je i interno testiranje bezbijednosti sistema u cilju boljeg sagledavanja stanja sistema i potencijalnih mjesta za unapređenje sistema zaštite u sistemu.

Sprovedena tenderska procedura nabavke rezervnih djelova za iCRS i eCRS.

Izvršena koordinacija u realizaciji priključenja krajnih korisnika na eCRS i donijeta odgovarajuća rješenja. Na eCRS priključeni su slijedeći korisnici:

- Poreska uprava
- Ministarstvo prosvjete i sporta
- Ministarstvo pravde
- Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije
- Fond PIO.

U tabeli koja slijedi dat je pregled upotrebe eCRS-a u periodu 24.05.2012. do 31.12.2012. godine:

Korisnik	Broj upita
Poreska uprava	69.312
Ministarstvo prosvjete i sporta	103.309
Ministarstvo pravde	420
Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	258
Fon PIO	221.467
Ukupno	394.766

U tabeli koja slijedi dat je pregled upotrebe iCRS-a u periodu 24.05.2012. do 31.12.2012. godine:

Korisnik	Broj upita
Ministarstvo unutrašnjih poslova	5.680.590

Realizacija Ugovora o strateškom partnerstvu sa Microsoftom

U januaru mjesecu 2012. godine sa kompanijom Microsoft Montenegro potpisan je Ugovor o strateškom partnerstvu.

Sastavni djelovi ovog Ugovora su:

- Enterprise Ugovor koji je količinski softversko-licencni ugovor (*Microsoft Enterprise Agreement*),
- Ugovor o pružanju usluga (*Microsoft Services Agreement*)

Ovaj sporazum podrazumijeva niz obaveza u oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija, obrazovanju, na polju zaštite intelektualne svojine, razvoja elektronske vlade itd.. Takodje dio ovog sporazuma predstavlja i obavezu Vlade Crne Gore da koristi i promovise legalan licenciran softver. U tom smislu Vlada Crne Gore je produzila Enterprise Agreement sa kompanijom Microsoft kojim su obezbijedjene licence za sve državne institucije u Crnoj Gori (tokom pregovora oko nabavke licenciranog Microsoft softvera precizirano je i koje su to državne institucije koje su obuhvaćene ovim ugovorom).

U skladu sa navedenim Ugovorom , Microsoft je u cilju promocije informacionog društva , realizovao sledeće aktivnosti:

PIL (Partners in learning) program

Nastavljen je program Partneri u učenju (Partners in Learning - PiL), koji je započet 2006. godine. Kroz svoj globalni program „Microsoft Partners in learning“ – Partneri u učenju, Microsoft pomaže finansijski, tehnološki i kao pouzdan partner da nastavnici i učenici širom svijeta realizuju svoj potencijal koristeći snagu informacione i komunikacione tehnologije. U čitavom svijetu do danas sa Microsoftom ovakav ugovor potpisalo je 112 zemalja, da bi kroz njega bilo uključeno blizu 11 miliona nastavnika i oko 200 miliona učenika.

Zaštita intelektualne svojine

Tokom 2012. godine realizovan je niz aktivnosti na temu “Zaštita prava intelektualne svojine u saradnji sa Business Software Alliance (BSA) i Američkom privrednom komorom u Crnoj Gori. U maju mjesecu nakon niza sastanaka i obuka sa predstavnicima Trzisne inspekcije realizovana je akcija slanja informativnih pisama prema 480 privrednih

subjekata koja je predstavljala preventivnu kampanju u cilju promovisanja zaštite intelektualne svojine.

Microsoft partnerska konferencija mart 2012., Podgorica

Događaj na kome su promovisane nove tehnologije kompanije Microsoft za IT kompanije u Crnoj Gori ali i za predstavnike biznisa. Na skupu su promovisani novi proizvodi kao i novi koncept IT-a koji je prepoznat os strane Microsofta, a definisan je kao konzumerizacija IT-a. Predavanja su pored lokalnih kadrova vršili i regionalni predavači.

Promocija Windows 8 u Delti, 23-30. Novembar, Podgorica

U saradnji sa lokalnim partnerom kompanijom Grifon Computers, organizovana je promociju novog operativnog sistema Windows 8 i to na svim uređajima: PC, tablet i mobilni telefon. Ekskluzivno je obezbijedjen Microsoft Surface, proizvod naše kompanije koji je mogao da se testira tokom trajanja promocije.

Microsoft Partnerska konferencija, decembar 2012.

Događaj na na kojem su promovisani:

- Surface tablet
- Windows 8
- Office 365
- Office 13
- Windows Phone 8

Takođe, posebna pažnju posvećena je vođenju projekata, što predstavlja jedan od najvećih izazova u realizaciji razvoja IT sistema. Predavač je bio Nenad Trajkovski koji je Project Manager u kompaniji Perpetum Mobile d.o.o.

Web portal Vlade Crne Gore

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije je u 2012. godini konstantno pratilo rad i obezbjeđivalo nesmetano funkcionisanje Web portala Vlade Crne Gore. Shodno tome, službenici Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije, redovno su preuzimali aktivnosti kako bi obezbjedili nesmetano funkcionisanje Web portala. Ministarstvo je obezbjedilo i otvaranje novih Web portala za niz organa državne uprave:

- Savjet za visoko obrazovanje
- Fond rada

- Fond za obeštećenje
- Uprava za inspekcijske poslove
- Sekretarijat za razvojne projekte
- Otpredsjednik Vlade Crne Gore Igor Lukšić
- Potpredsjednik Vlade Crne Gore Rafet Husović

kao i obuku za njihove administratore.

Statistički izvještaj o posjećenosti za 2012. godinu, obuhvata veoma značajne podatke o radu Web portala Vlade Crne Gore od kojih izdvajamo slijedeće:

- Ukupno hitova (uključuje preglede slika, audio i video materijala): 175 517 017
 - Ukupno pregledanih stranica: 60 610 159
 - Ukupno posjetilaca: 3 369 586
 - Prosječno pregledano stranica po posjetiocu: 25.58
 - Ukupan protok informacija: 4 891.17 GB
-
- Ukupna statistika po broju posjetilaca Web portala Vlade CG iz različitih država za prvih deset prikazana je u nastavku:
 1. **Crna Gora** 41.46%
 2. **Srbija** 18.90%
 3. **SAD - Amerika** 9.56%
 4. **Bosna i Hercegovina** 4.69%
 5. **Kina** 3.97%
 6. **Njemačka** 3.03%
 7. **Hrvatska** 2.42%
 8. **Belgija** 1.85%
 9. **Francuska** 1.39%
 10. **Rusija** 1.07%

Prezentacija projekta Private cloud na Sinergiji, 23-24. oktobar 2012., Beograd

Sinergija je vodeća regionalna manifestacija u regionu posvećena Microsoft proizvodima i tehnologijama. Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, predstavilo je projekat Private cloud sistema. Prisutni su izrazili veliko zadovoljstvo činjenicom da su se upoznali sa konkretnim implementiranim rješenjem – jednim od prvih u regionu.

TETRA

Komunikacione potrebe organizacija javne bezbjednosti, s obzirom na narasle bezbjednosne izazove u savremenom svijetu, uveliko prevazilaze mogućnosti konvencionalnih radio mreža koje su još uvek u upotrebi. Shodno tome kreiran je prvi pravi otvoreni standard za evropske korisnike PMR (profesionalni mobilni radio) nazvan TETRA.

TETRA standard je uveden kao prvi potpuno otvoreni standard za digitalni profesionalni mobilni radio. Telekomunikaciona industrija širom svijeta je prepoznala svoju šansu i perspektive koje otvoreni standard pruža i ponudila tržištu snažno i sofisticirano sredstvo za komunikaciju. Kvalitet standarda, njegova otvorenost, broj proizvođača opreme i uspjeh na tržištu garancija su da će se standard, a samim tim i proizvodi, dalje razvijati, što će kroz kvalitetniji i efikasniji rad službi javne bezbjednosti dovesti do veće sigurnosti i bezbjednosti građana širom Evrope i svijeta.

Postojeće javne bezbjedonosne mreže dolaze do kraja svog ekonomskog života i TETRA pruža ključne funkcije kao što su šifrovanje u direktnom režimu i poslednji poziv set-up vrijeme za ove usluge.

Shodno praćenju Evropskih standarda i potrebama unapređenja telekomunikacione infrastrukture Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije u saradnji sa drugim državnim organima i službama pokrenulo je realizaciju projekta "Wireless Montenegro". U okviru ovog projekta krenulo se u realizaciju digitalnog radio- komunikacionog sistema na bazi TETRA standarda. U tom cilju, raspisan je javni tender za izbor strateškog partnera. Na tenderu je izabran EOSS iz Austrije, sa kojim je Vlada, na bazi privatno – javnog partnerstva, formirala zajedničku kompaniju "Wireless Montenegro". Ugovor i Aneks A Ugovora – Okvir projekta, između EOSS-a i Vlade Crne Gore potpisan je u 30.09.2011. godine. Zadatak kompanije je implementacija širokopojasnog pristupa Internetu na bazi bežičnih tehnologija i bezbjednog radio komunikacionog sistema zasnovanog na TETRA standardu za potrebe javnih i bezbjednosnih službi.

Realizovane aktivnosti na projektu:

U vezi sa obezbjeđenjem neophodnih preduslova za instalaciju uređaja i opreme sa Radio difuznim centrom Crne Gore dogovoreni su uslovi u vezi sa korišćenjem infrastrukture i lokacija za postavljanje baznih stanica. Nakon višemjesečnih pregovora napravljen je međusoban Ugovor kojim su definisana prava i obaveze obje strane. Vlada Crne Gore je na sjednici 14.06. 2012. godine dala saglasnost na tekst Ugovora.

Sa Agencijom za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost sprovedene su aktivnosti na planu obezbjeđivanja frekventnog opsega određenog za ovu vrstu komunikacija. Dobijene su licence za TETRA operatora, kao i frekventni opseg na kojem će raditi TETRA sistem koji je u skladu sa Međunarodnim planom raspodjele frekvencija za digitalne radio komunikacione sisteme TETRA standard.

U cilju obezbjeđenja kadrovske podrške sa kvalitetnim i profesionalno obučanim stručnjacima obavljene su obuke od strane predstavnika Motorole iz Italije. Posebno je značajna obuka koja se obavila u Motorolinom centru za obuke u Berlinu od 18. do 29. juna 2012. godine.

Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije obezbjedilo je sredstva i zajedno sa Upravom za zajedničke poslove državnih organa Crne Gore pokrenulo aktivnosti na adaptaciji prostora za upravljački centar.

Shodno problemima koji su se javili u realizaciji projekta, prouzrokovane zbog kašnjenja adaptacije prostorije u Upravi policije u kojoj je smješten kontrolni centar i zbog prolongiranja rokova u nabavci terminala, pripremljen je i usvojen od strane Vlade Crne Gore, Aneks B Ugovora, koji je definisao dalju dinamiku u realizaciji TETRA sistema po fazama, kao i obaveze plaćanja TETRA korisničkih licenci i preciziranje broja i cijena terminala.

Projektnim planom predviđeno je da se TETRA sistem realizuje po fazama.

U toku je prva faza realizacije, u kojoj je završen i adaptiran prostor u kojem je smješten upravljački centar, instalirana i puštena u rad serverska oprema, mrežni operativni centar i dio baznih stanica. Pored ovoga, nabavljen je određen broj terminala koji su dodijeljeni korisnicima i uključeni u saobraćaj.

U septembru 2012. godine instalirana je prva bazna stanica i uspostavljen prvi TETRA poziv preko bazne stanice 13.09.2012. godine u 18:15 časova. Do kraja septembra 2012. godine završena je instalacija svih baznih stanica i izvršena završna konfiguracija i primopredaja sistema od strane Motorole.

Početkom novembra 2012. godine počeo je službeni početak rada TETRA sistema u Crnoj Gori, formiranjem Tehničkog odbora. Nakon toga izvršen je prvi dio isporuke od 20 TETRA terminala Upravi policije.

Tehnički odbor, u saradnji sa Wireless Montenegrom i Ministarstvom za informaciono društvo i telekomunikacije, planira i sprovodi sve aktivnosti vezane za realizaciju projekta.

Dio sistema je već u funkciji u kome se prati odvijanje radio saobraćaja i otklanjaju uočeni nedostaci.

SISTEM UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA U MINISTARSTVU

Radi sprovođenja sistema finansijskih kontrola i upravljanja u Ministarstvu, tokom 2012.godine sačinjen je set internih pravila i procedura u cilju pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korišćenja budžetom odobrenih sredstava objedinjen u Knjigu internih procedura za Finansijsko upravljanje i kontrolu.

S tim u vezi, ističemo da Knjiga procedura sadrži ukupno 26 pravilnika odnosno internih dokumenata kao slijedi :

- Pravilo za izradu internih akata;
- Kućni red u Ministarstvu;
- Upustvo o prijemu građana;
- Pravilnik o uslovima i načinu izdavanja Microsoft licenci (prava korišćenja) državnim organima;
- Odluka o uvođenju video nadzora;
- Odluku o biometrijskim mjerama;
- Interno pravilo za formiranje radnih grupa;
- Pravilnik o načinu evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura;
- Pravilnik o troškovima reprezentacije;

- Pravilnik o načinu pripreme obračuna i isplate zarada u Ministarstvu;
- Pravilnik o načinu i formi pisanja službenih akata u Ministarstvu;
- Pravilnik o uslovima i načinu odobrenja službenih putovanja u zemlji i inostranstvu
- Pravilnik o radu PR službe u Ministarstvu;
- Pravilnik o sprovođenju javnih nabavki ;
- Pravilnik o javnim nabavkama male vrijednosti;
- Pravilnik o načinu planiranja Budžeta ;
- Pravilnik o evidenciji državne imovinu;
- Opis radnih mjesta u Službi za opšte poslove i finansije;
- Pravilnik o troškovima mobilnih telefona i mobilnog interneta;
- Pravilnik o visini potrošnje goriva u Ministarstvu;
- Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja prevoznih sredstava u Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije;
- Pravilnik o određivanju visine naknade za rad u Komisijama za otvaranje i vrednovanje ponuda u postupku javnih nabavki ;
- Pravilnik o upravljanju dokumentima u ministarstvu;
- Pravilnik o blagajničkom poslovanju ;
- Pravilnik o evidenciji neizmirenih obaveza i izvještavanje o istom;
- Pravilnik o vrsti i načinu sačinjavanja i dostavljanja

SKRAĆENICE

MIDiTK-Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije

MEK-Ministarstvo ekonomije;

MP-Ministarstvo prosvjete;

MORT-Ministarstvo održivog razvoja i turizma;

EKIP- Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost;

MF- Ministarstvo finansija

SEK- Sektor za elektronske komunikacije, poštansku djelatnost i radio spektar

SII-Sektor za informatičku infrastrukturu

SPID- Sektor za promociju informacionog društva

SEU-Sektor za elektronsku upravu

REZIME

Izveštaj o radu Ministarstva za informaciono društvo i telekomunikacije za 2012.godinu sadrži pregled najznačajnijih aktivnosti ministarstva u protekloj godini. U Izveštaju je dat pregled realizacije Programa rada ministarstva za 2012. godinu, a koji je obuhvatio sledeće obaveze:

- Obaveze iz Programa rada Vlade Crne Gore za 2012.godinu za koje je kao obrađivač prepoznato Ministarstvo ;
- Prioritetne aktivnosti ministarstva
- Realizacija Akcionog plana za 2012.godinu za implementaciju strategije razvoja informacionog društva ;
- Aktivnosti po organizacionim jedinicama;
- Ostale aktivnosti.

S tim u vezi, važno je istći da je ministarstvo :

- Realizovalo obaveze iz Programa rada Vlade i prioritetne aktivnosti u cjelosti ;
- Realizovalo je 76,92 % projekata iz Akcionog plana za 2012.godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog od 2012-2016 godine;
- Nastavljene su aktivnosti na unapređenju legislative pa je u skladu sa tim donijet jedan Predlog Zakona, jedan Zakon o izmjenama i dopunama zakona, 5 pravilnika, jedan upućen na međuresorsko usaglašavanje, trinest pravilnika o organizaciji i načinu funkcionisanja CIRT-a i sedamnest novih internih pravila i dokumenata iz oblasti sistema unutrašnjih finansijskih kontrola ;
- Nastavljene su aktivnosti na unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola, donijeta je Knjiga procedura sa ukupno 26 internih pravila;
- Sve planirane aktivnosti organizacionih jedinica odvijale su se utvrđenom dinamikom;
- U 2012.godini ministarstvo je dobilo nagradu Međunarodne unije za telekomunikacije za projekte iz oblasti promocije informacionog društva

Shodno Programu rada Vlade za 2012.godinu Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije bilo je obrađivač sledećih materijala:

- Predlog Zakona o elektronskim komunikacijama
- Akcioni plan za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva 2012-2016 godine
- Godišnji izveštaj o radu ministarstva za 2011. godinu
- Informacija o stanju telekomunikacione mreže državnih organa sa predlogom unapređenja
- Informacija o stanju informatičke infrastrukture državnih organa i organa uprave sa kojom upravlja Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije
- Informacija o stepenu implementacije Projekta CIRT u Crnoj Gori
- Analiza stanja eUprave u Crnoj Gori
- Informacija o statusu projekta sistem za upravljanje dokumentima u Vladi i ministarstvima –eDms
- Informacija o statusu projekta portal eUprave

U skladu sa tekućim aktivnostima ministarstva ka Vladi je procesuirano ukupno 25 materijala.

Realizovane su sledeće prioritetne aktivnosti u 2012.godini:

- Predlog Zakona o elektronskim komunikacijama;
- Implementacija projekta: Nacionalni CIRT;
- Promocija informacionog društva - informaciono društvo za sve: između ostalog realizovani su projekti: „10 za 10“, „ECDL i za mene“, Edukativno promotivna kampanja o zaštiti dece na internetu;
- Realizacija Akcionog plana za 2012. godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva od 2012-2016 godine
- Definisanje projektnog zadatka za izradu sistema za razmenu podataka između informacionih sistema državnih organa

Iz Akcionog plana za 2012.godinu za implementaciju Strategije razvoja informacionog društva od 2012-2016 godine realizovane su sledeće aktivnosti odnosno projekti :

- Usklađivanje zakonske regulative sa regulatornim okvirom Evropske komisije iz 2009. godine – Novi Zakon o elektronskim komunikacijama
- Sprovođenje programa za zaštitu potrošača
- Analiza Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata
- Izgradnja Disaster Recovery centra u Bijelom Polju
- Implementacija projekta Centar za prevenciju i suzbijanje incidenata na internetu- Nacionalni CIRT
- Projektna dokumentacija za redundantne telekomunikacione mreže državnih organa
- Tender za izgradnju Nacionalne obrazovne mreže
- Projektni zadatak „Sistem učenja na daljinu“
- Projekat „10 za 10“
- ECDL i za mene – obuka za rad na računaru za osobe sa invaliditetom
- Projekat : ANDROID izazov – Dobrodošli u Crnu Goru
- Okrugli sto: Društvene mreže na internetu
- Istraživanje o sigurnosti djece na internetu
- Edukativno-promotivna kampanja o zaštiti djece na internetu “ **e – P@zi se!**”
- Workshop za direktore osnovnih i srednjih škola i nastavnike informatike na temu: zaštita djece na internetu
- Obuka službenika za korišćenje portala e-uprave
- Popis usluga koje pruža državna administracija
- Izrada projektnog zadatka za sistem za razmjenu podataka između državnih organa- Enterprise service bus

Dok se u kontinuitetu realizuju sledeće aktivnosti :

- On line servisi-naša budućnost-povećanje broja elektronskih usluga i dalje
- Razvoj ICT inkubatora

U Izveštaju o radu za 2012. godinu date su i detaljnije informacije o aktivnostima organizacionih jedinica.